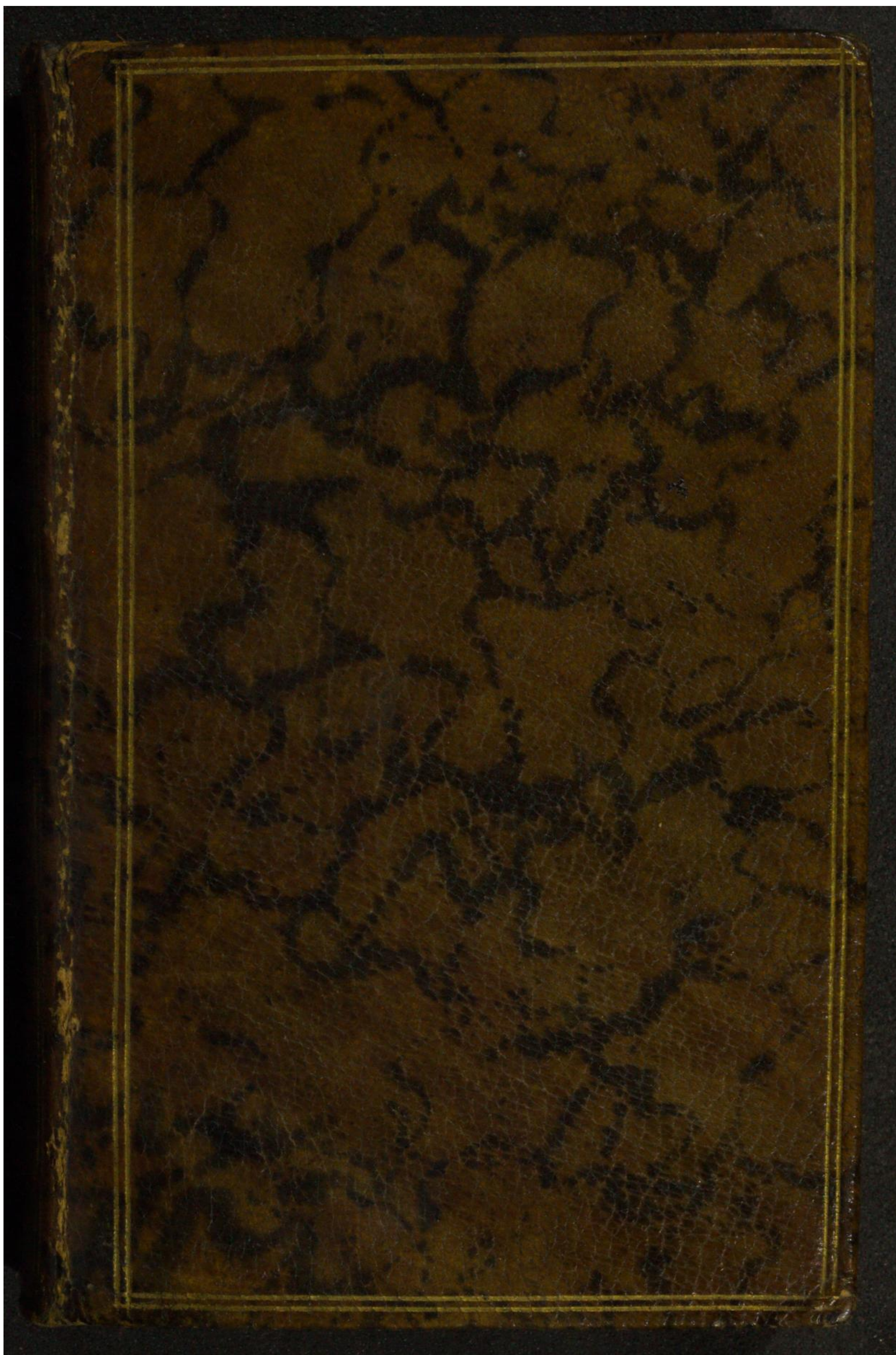
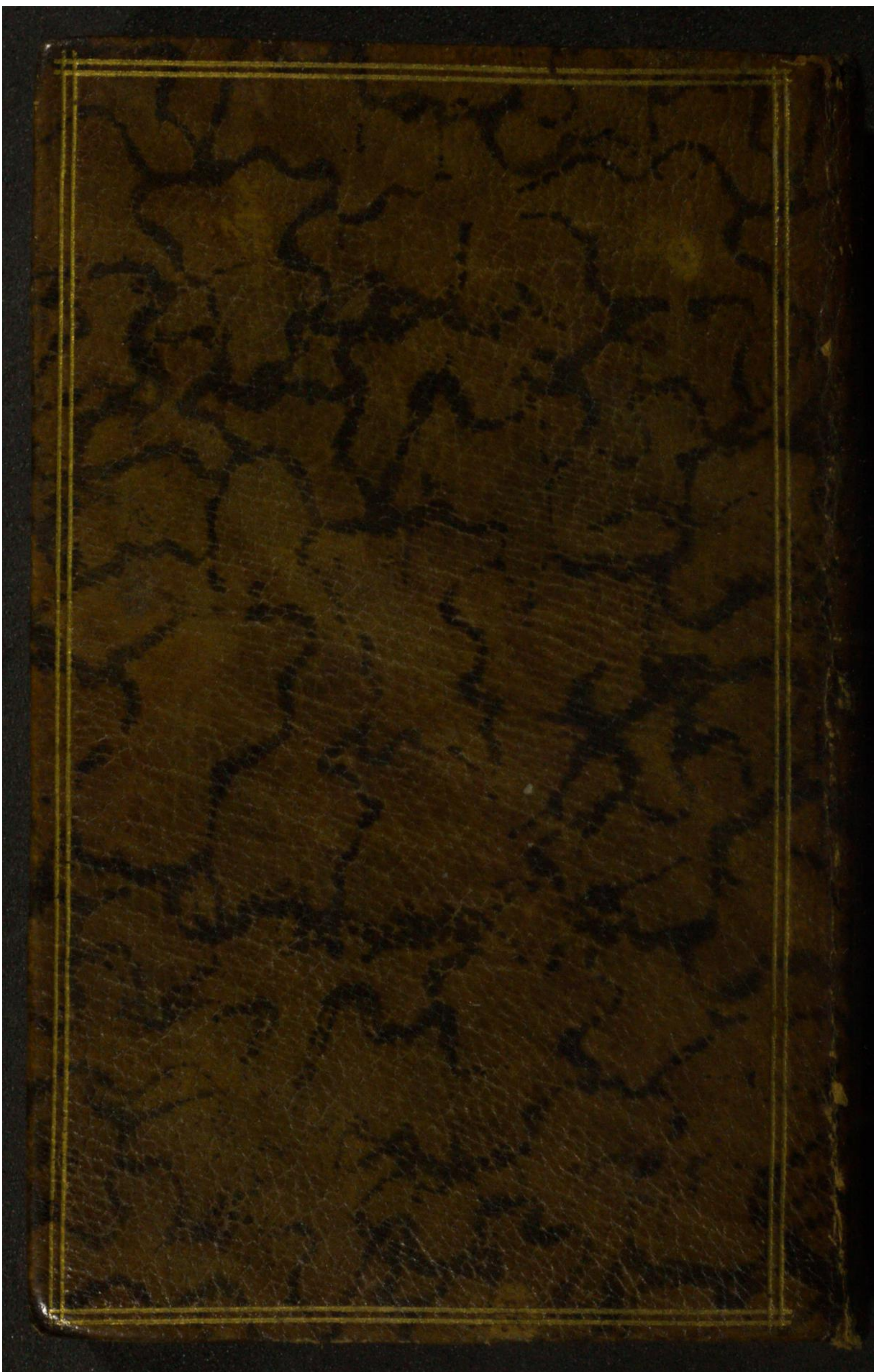

ZODIACUS CHRISTIANUS
MEMORARE NOVISSIMA
FALCONIÆ ET ALIORUM CENTONES

2503

(2)

QVADRIGA ÆTERNITATIS.

IN DOMINO MORIENS ILLE BEATVS OBIT.

MORS ROTA PRIMA IVGI: QVO IVSTO TRAMITE CVRRVS:

POST FATA SVRSVM: VEL DEORSVM VOLVITVR.

VNIVERSI GENERIS HVMANI META,

Carmine composita, Iconibus et sententiis illustrata.

Questus Iambici de vitioso horum temporum statu.

PECCANTIVM MORS PESSIMA.

MONACI.
APVD RAPHAELEM SADELERVM.
CIϽ IϽC XIX.

ADMODVM REVERENDO, NOBILI ET DOCTISSIMO VIRO, AC Domino Ioanni Cholino, SS. Theologiæ Doctori, Sereniſſimi Principis Archiepiſcopi & Electoris Colonienſis Conſiliario ſecreto, Metropolitanæ & Cathedralis, necnon collegiatæ Eccleſiarum SS. Caſſij & Florentij, Colonienſis, Leodienſis, & Bonnenſis reſpectiuè Præpoſito, Archidiacono, & Canonico presbytero, Domino mihi cumprimis colendo.

NTER res, quæ tempore, rerum omnium edaciſſimo, nec vileſcunt, nec imminuuntur, quin potius creſcunt & augentur, primas arbitror obtinere AMICITIAM, non quamlibet tamen, & paſſim, ſed inter illos contractam, qui ſub eodem cœlo nati, domi foriſq; morum & ſtudiorum ſimilitudine in intimam animorum con-

 ſen-

ſenſionem coaluerunt. Talem eſſe illam quæ inter te admodùm Reuerende & amplißime Domine, & parentem meum, omni pietatis ſtudio mihi colendum, ante annos plus minus quadraginta in almo Bauariæ Lycæo Ingolſtadiano, diſcendo & docendo primitus inchoato, & deinceps in Sereniſſimorum, optimorùmque inclyti huius Patriæ Principum & Dominorum obſequijs continuata, mutiuſq; gratificandi ſtudijs confirmata, huc vſq; fixo ſtat pede & incuſſo fundamento, non dubito, quin ſicut parentem meum quotidie, ſic quoque R.dam Do. V.ram iucunda recordatione ſubinde oblectet. Cuiuſmodi amicorum memoria, quanto rarior eſt, in hac præſertim ſeneſcentis Mundi prauitate, quà plerique ſui ſuorumque obliti, ad primum mutatæ fortunæ nouitatem, ſubito alteratis moribus fidem quoque mutant, & inſoleſcunt: tanto præclarior, & maiore cum laude de R. D. V.a celebratur, quod in iſta Eccleſiaſticarum dignitatũ & fortunarũ, tanquam

cæl-

eleſtis roris pinguedine, æquabilem il-
um bonæ mentis tenorem ſeruans, non
eſinit illos amare, quos olim ſibi delegit,
micos & commilitones. Incredibile enim,
uantam lætitiam voluptatemq; Parenti
neo, quem amoris & Reuerentiæ ergo li-
enter, & merito ſæpius nomino, non ſo-
um humaniſſimæ & doctiſſimæ litteræ ve-
træ adferant, verum etiam quantopere a-
imum ipſius, feſſum iam, anniſq; & labo-
ibus labaſcentem recreent & reficiant cre-
ræ illæ ſalutationes, & de Vita ac valetu-
inis ipſius ſtatu accuratæ ſciſcitationes,
uæ nobis per diuerſas litteras & nuncios,
ui iſthinc ad nos veniunt, iuſſu veſtro re-
unciantur. Perge igitur R.de admodum &
mpliſſ. Domine, iſta tua virtute frui, quam
naturæ bonitate, eximia optimarum rerũ
cientia, earumque longa & continua ex-
ercitatione, quaſi vſucapione tibi propriã
feciſti, quippe quem conſtat à primis æta-
tis ſuæ annis, maiores ſe reuereri, pares a-
mare, inferiores non contemnere, deniq;,

quod inter omnes morales virtutes fam
liam ducit, de omnibus bene, de nemine
male mæreri didicisse & assueuisse. Vt ig
tur illius, quam dixi inter R. Ampl. V.ra
& Patrem meum contractæ & stabilitæ a
micitiæ testimonium aliquod publicum,
quantulocunq; tempore post fata vtriusq
duraturum extaret, visus sum mihi nihi
præter, multò minus contra illud, quod
est omnium humanorum actuum quasi
sal & condimentum, τὸ πρέπον, facturus, s
hanc QVADRIGAM ÆTERNITA-
TIS, quam amantissimus Pater meus
VLTIMÆ hominis lineæ, à qua octoge-
narius prope abest, memor, cygneà hac
cantione horis succisiuis, à grauioribus in
Rep. functionibus, paulo minus toto libe-
ratus exornandum sibi sumpsit, R.dæ D.
V.ræ nomine & titulis, tanquam clypeo
quodam contra Momorum aculeos muni-
tam, in publicum emitterem, quam vt
R.da D. V.ra tanquam signum & argumen-
tum perueteris amicitiæ paternæ, ideoque

hære-

hæreditariæ, & meæ erga ipſam obſeruantiæ beneuolè accipiat, precor & ardentibus votis opto. Soſpitet illam ter Opt. Max. rerum omnium auctor & director, cuius benignitas nos poſt hanc in futuram vitam perennem, quadriga gratiæ ſuæ, quà Heliam in cœlum rapuit, transportare dignetur. Monachio Kal. Ianuarij Anno à virginis partu M. DC. XIX.

R.dæ & ampliſſimæ
Do. Veſtræ

Ad omne officiorum genus
paratiſſimus

GVILIELMVS GAILkircherus, Canonicus Auguſtanus ad S. Mauritium.

AD LECTOREM.

NON inanis opera æstimari debet eorum, qui monitis & doctrinis sacrarum literarum, ad vitam moresq; hominũ formandos à spiritu sancto dictatis, etiam Philosophorum, aliorumq; Ethnicorum Scriptorum sententias coniunxerunt, ijsq; animos Christianæ iuuentutis à teneris imbuendos esse existimârunt. Nam sicut ex Ethnicorum benefactis acriores adduntur stimuli ad virtutem quam nostratium, cum subit animo, quàm turpe sit, non id perspicere pectus euangelica luce illustratum, quod perspectum est ijs, quibus sola naturæ scintilla prælucebat: Sic philosophorum sententias & dicta, si quæ forte vera & fidei nostræ accommoda dixêre, maximè Platonicorum, non solum formidanda non sunt, sed ab ijs etiam, tanquam iniustis possessoribus, in vsum nostrum vindicanda. Facile est enim, & quasi intenso digito monstrari potest, quicquid ab Ethnicis, tum Poëtis, tum Philosophis, tum Historicis cantatum, scriptisq; & litteris mandatum ad nos peruenit, id

omne.

mne, quatenus diuinitatem & animorum immortalitatem, veramq; morum honestatem spectat, ex Mosaicis & Propheticis scripturis, vel clam urreptum, vel fabularum inuolucris tectum, & bscuratum ab ipsis ad posteros transmissum esse. n istam se [illegible] sententiam [illegible] Sanctus Augustinus in libro de Doctrina Christiana cap. 44. & Basilius in lib. De vtilitate ex scriptis Ethnicorum capienda.

Ad clariorem huius conbinationis, seu consonantiæ profanarum cum sacris sententijs demonstrationem, adiecti sunt plerisq; versibus numeri marginales, quibus respondent subsequentes ad prosam similiter notati.

SPES HOMINVM TAN-QVAM SPVMA GRACILIS, quæ à procella diſpergitur. Sap. 5.

HOMO BVLLA.

Bvlla quid eſt fragilis, vernans FLOS, FVMVS *in aura?*
Eſt nihil. an VITA *eſt his potiore loco?*

MEMORIA NOVISSIMORVM:

FRÆNVM PECCANTIUM

1 ESt Homo Bvlla recens collecto turgida flatu,
Stagnis parumper, & fluentis innatans.
Quæ vento exiguo ſubitò diſpulſa fatiſcit,
Soluta in auras nuſquam apparens amplius.
2 Quale repertino Folivm raptatur ab Auſtro,
Librà dies pares faciente noctibus.
Et viridans læto demeſſum ceſpite gramen,
3 Foenvm fit illico, bidentum pabulum.
Omnia ſic hominum ſubitis expoſta ruinis,
4 Pvncto volantis euaneſcunt temporis.
Quod datur hic vitæ ſpacium mortalibus vſu,
5 Vtcunq; longū, annos vel adæquans Nestoris
Non eſt, crede mihi, dignum, quod vita vocetur,
6 Tantum Via eſt ad vitam ducens alteram.
Quam vero vitam? quæ nunquam deſinit eſſe
Sædes doloris æterni, vel gaudij.
Quis dolor & quantus, quæ poſt hanc gaudia vitam,
Certo manent omnes fato ſuperſtites,
7 Ferrea Vox Neqveat, nequeant centum ora referre,
Nec cogitatus aſſequi mortalium.
Quisquis es, hæc tecum non pigrà mente volutans,
Vitam quid hanc non tranſigas prudentius?

8 Quæ BREVIS & tenui pendens à ſtamine FILI,
9 VICISSITVDINVM ſubiecta eſt caſibus
10 Nil STABILE in mundo, varie rotat omnia FATVM,
11 Toto nihil perennat orbis ambitu.
12 Terque quaterque Bonis maior menſura Malorum eſt,
Centum malis hora vna conſtat lætior.
Qualiter vnda vndam, turbantibus æquora ventis,
Impellit, & miſeros exercet nauitas:
13 Vt LABOR agricolis durus redit actus in orbem,
Actiq; finis eſt noui primordium:
14 Sic mala perpetuis veniunt innexa CATENIS,
Anſa trahente anſam, malo in peius malum.
Dira FAMEM peſtis, PESTEM horrida BELLA ſequuntur,
Dolor dolorem, luctum luctus excipit.
Corpora quot membris hominum compacta mouentur,
Totidem febres, & morbi torrent viſcera.
Si qua ſubinde animos afflat iucundior aura,
Phœbum ſerenum mox obumbrant nubila.
15 Quod iuuat, & VOLVPE eſt, quod ſuauiter afficit artus,
Euro fugit rapidiſſimo velocius.
Pœna ſequens iuſtas irritans Numinis iras,
Nullis habet finem, modumque ſæculis.

PVNCTVM EST, QVOD VIVIMVS ET ADHVC puncto minus: MORS nos sequitur, vita fugit. Sen. Epist. 50.

Quisquis es, extremam morituri percipe vocem,
Hoc ait ille, mori vin' bene? viue bene.

R. Sadeler.

6 QVi ſupereſt Hodie, validusq; hac veſcitur aurâ,
Cras morte proſtratus cibus fit Vermium
7 Dum ſibi diues agri, diuesq; ex Foenore nummis,
Securus in bonis bonos ducit dies,
Viue, ait, ô anima, & rebus tibi plaude ſecundis,
Curæ faceſſant, atri humoris germina.
8 Tympana læta ſonent, iuuet indulgere choreis;
Vinis & vnguentis recreemur optimis.
Mille mihi pictis errant in Collibus agni,
Fruges coactas non capeſſunt horrea.
Ære tument loculi, factum infectumq; metallum
Arcas flagellat, & coronat atria.
Vitæ ſumma breuis, volat irremeabilis Ætas;
9 Mors omnium finis rerum eſt, & temporum.
Ergo ne, Stulte, neges cœlos & Tartara? pœnas
Dubites ſequi Malos, Bonosque præmia?
Impie deliras, cæcis percuſſe tenebris,
Qui mentium finem credis, qui corporum eſt.
10 Morte carent animæ, quarum cæleſtis origo eſt,
Et ſpiritus, quem vita nunquam deficit.
11 Corpora conduntur terræ, ſerpentibus eſca,
Quod prima erant iterum fiunt origine.
12 Tempus erit, fortaſſe breui, quo mortua ſurgent
Suis redintegrata membris corpora:
Vt pariter Vitæ penſent male geſta peractæ,
Vel cælicis vnà fruantur gaudijs.
13 Reſpice quàm celeres paret Atropos atra ſagittas,
Semel ſtatutis non addens moras moris.
Quis ſcit an expectet te Solis craſtinus ortus?
Hac nocte forte ibis præceps ad inferos.
Cuius erunt, quas cogis opes? poſſeſſor & hæres
Indignus Illas diſſipabit proximus.

Qui

24 Qui vitam tolerat, Pharij de more Philetæ,
Quà non putes expilat horà diuitem.
Non scit Avis laqueos quibus incautam implicat aucep
Piscem latet quo vitet hamos gurgite.
Sic vbi vel quando præcidant stamina Parcae,
25 Filumque ferre desinant subtegminis,
Haud vlli fas est hominum prænoscere, nullus
26 Prognosticus vel augur id præsagiat.
27 Lanificæ Certvm statuunt, seruantque sorores
Vitæ & necis diem, nulli exorabiles.
28 Croesvs & Irvs inops æquali falce metuntur,
Nec hunc preces, nec illum auri vis liberat.
Pallida mors æque turrita palatia Regum,
Ac pauperum viles pulsat tabernulas.
Pessulus obductus Parca cædente trahendus,
Frustra fores tali obserantur hospiti.
Vt senio fractos, sic sternit corpore firmos,
Auos, nepotes, nuptas, & non nubiles.
29 Lex ita Natvrae, sic fert æterna voluntas,
Regis suo torquentis cuncta numine.
30 Nascimur impariter, Pariter succumbimus, vnus
31 Cunctos Cinis mortales æquat luridus.
Omnibus introitus par, exitus omnibus idem est,
Præiens sequenti apertas valuas porrigit.
Conditio dispar hominum, Mors omnibus æqua est,
Omnes Charontis vna cymba traiicit.
32 Lugentes alij (quæ turba est plurima) campos,
Pauci beatiores sedes obtinent.
Quisquis es hæc imis retinens impressa medullis,
Summi memor diei & summi Iudicis
33 Quid meditaris Opes? quid amore ardescis habendi?
Villas coëmptis quid dilatas prædijs?

Qui

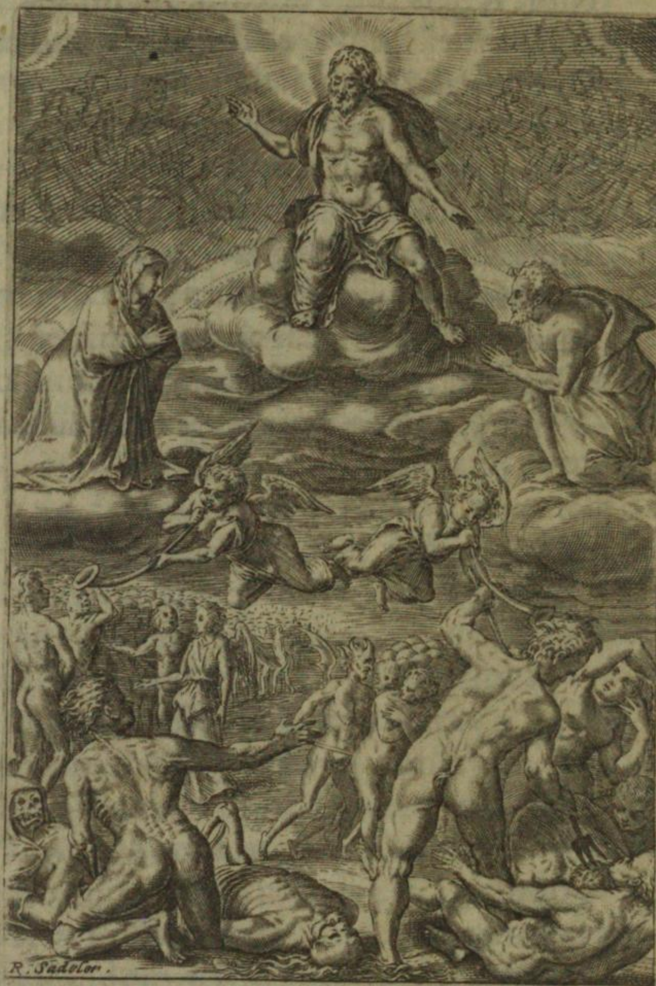
34 Quid veteres iactas, quibus ornas atria CERAS?
Quid fascibus superbis & securibus?
35 Quid Venerem impuram? quid captas pocula Bacchi?
36 Cutem quid exquisitis curas PRANDIIS?
37 Momento fugiunt hæc ocyus omnia: LVCTVS
Extrema gaudij funestus occupat.
38 Ceu VAPOR exhalans fumi fornacibus ater,
Euro leui sparsus per nubes disperit.
39 STVPA humore carens, scintillâ concipit ignes,
40 Quibus in FAVILLAS versam VENTVS disijcit.
41 PENDVLA subtilem quam texit aranea telam,
Vespa inuolans inopino rumpit impetu.
Aut circumuolitans culices dum glutit hirundo,
Telâ reuulsâ ipsam textricem deuorat:
42 Sic homo, sic res sunt humanæ: PVLVIS & VMBRA,
43 Falsisq; SOMNIVM ludens phantasmatis.
44 Irrita nos CVRIS exercent vota molestis,
45 SPEM fallit euentus votis contrarius.
46 Cultor egenus AGRI, noctuq; diuq; laborem,
Spe messis vberis solatur arduum.
Tempus vbi aduenit, quo cogat in horrea fruges,
Tristes colonis cuncta vastant grandines:
Quid moror, & varijs aures suspendo figuris?
47 Vis verbulo dicam, quid hic simus? NIHIL:
Ex nihilo & luteo conflati plasmate terræ,
Paucis ab ortu annis in idem resoluimur.
Et tamen, ô cæcâ mentis caligine capti,
48 VANIS studemus indefessi reculis.
Hisce animi vires totas impendimus, omnes
49 Opum SITI siccis hiamus faucibus.
50 Nil satis est auidis æris, quos nulla coactæ
Tantum rei cogendæ cura distinet.

51 Cui, quod habet, ſatis eſt, nec vi, nec fraude paratum
Vltra nihil quærens, optansq; hic DIVES eſt.
52 Fare age quid Cræſi? quid CRASSI diuitis aurum?
Midæue quid tandem iuuet potentia?
Quidue per Europaſq;, Aſiaſq;, Africaſq; triumphos
Meruiſſe tot, quot Magnus Romuli nepos,
Si facies animæ, nunquam reparabile damnum,
Frequens opes & honores appetentibus?
Cernimus ante oculos fontes, cauſſaſq; malorum,
53 Docent libri, ſignant EXEMPLA temporum.
Aſſiduo noſtras talis vox attonat aures,
Muta malos, boniſq; aſſueſce moribus.
Nil magis in tota mundi ad mirabile mole eſt,
Nil intimi ſenſu doloris dignius,
Talia quam Chriſto nos ſcire docente Magiſtro,
Nec altiore mente, animoq; apprendere:
Sed quotus à vitijs, & quis ſibi temperat? omnes
54 AVRI fames, ſitiſq; HONORVM inebriat.
55 Totus in omne genus vitiorum diffluit orbis,
'E millibus multis vix vnus iuſtus eſt.
Omnia faſtus habet, ſequiturq; SVPERBIA faſces.
Falſis paratos artibus, vel ſordibus.
Exhauſtus ſenio iuſto ſpoliatur honore;
Pari inuidetur; infimus contemnitur.
56 Tanta fuit quondam capitis reuerentia cani,
Tantuſq; honos rugis habitus ſenilibus,
Vt meritis anniſq; graui mandante Lycurgo,
Quicunq; barbatus, iuueniſq; aſſurgeret,
Nunc pueri indomiti riſu, ſaniſq; ſequuntur
Caluos per ardua aſcendentes montium.
Digni quos ſæuis metuendi dentibus vrſi,
Lybiciq; diſcerpant Leones vnguibus.

Quas

Quas dat opes Ganges, quas Indus aromate diues,
Quicquid ſuis Seres texunt araneis,
7 In luxum & Veneres EVROPA ſoluta nefandas,
Ventris gulæq; diſſipat cupedijs.
8 PATRIA tergoribus quondam contenta ferinis,
Nunc ſericis togis tinctiſq; inambulat.
9 Rhenus Orontæà bombyce ſuperbit, & ornos
Optat ſuas Cypriâ lanâ pubeſcere.
Luxuriæ nidos, animi vexilla procacis,
Nitor peregrini veſtitûs arguit.
Natio quæ quondam vix norat munera Bacchi,
Iurata dapibus abſtinere extraneis;
Illa patrum ſobrios mores oblita, per orbem
Intemperantiæ malè audit nomine.
Quid multa? in vetitum certatim nitimur, omnes
Veliſq;, equiſq; ad inferos contendimus.

QVANDO TE INVITAT APPETITUS ad peccandum, cogita extremum Iudicium. Basilius.

Quidquid agis, vox illa tuas tibi personet aures,
Venite mortui ad supremum Iudicem.

SCilicet immemores supremæ sortis & horæ,
Qua mortui RECTA sistemur Iudici,
Viuimus vt nunquam morituri, Numinis iras
Nullas, vel expressis leuiores credimus.
Quod Cœlo edocti præscimus, & ore fatemur,
Factis negare nec pudet, nec pœnitet.
Insipiens secum, NON EST DEVS, inquit: Auernus,
Styx & canis triceps vatum sunt fabulæ.
Aut FATVM, aut cæco regit impete singula CASVS,
Suo Deus vacat sine curis otio.
Quod fato certum est, quid enim mutare laboras?
Aduersus in certos casus quid præpares?
Quo ruis ah demens? quæ te vesania cæpit,
Vt præscium Deum neges & prouidum?
Falleris, & quotquot tecum hoc errore vagantur,
Incongruo decepti omnes mendacio,
Diuersum RATIO, diuinæ mentis imago,
Sacris profanis dogmatis edisserit.
Est DEVS, est vnum disponens omnia Numen,
Cœlo potens, terris dominans & inferis.
Cui cordi sunt res hominum, qui solus ab alto
Nil non videns ad amussim cuncta discurit.
Huic animam debes tantum tibi iure locati,
Vel commodati ad vsum vitæ traditam,
Scilicet vt certum facias ex fœnore quæstum
Placitum Deo, Reiq; publicæ vtilem,
Vt peregrè tandem rediens magnæ ille tabernæ
Exercitor, talentorumq; creditor,
Inueniat tabulas accepti ad iusta redactas
Momenta calculi, & rationum regulas.
Sic tibi laudato maiora negotia credet,
Partemq; lucri liberalem conferet:

Sin autem piger, & somni captator inertis,
Negotijsq, abhorrens, seruus otij,
Malueris terræ obscuræ mandare talentum,
Quam fænebres nummos nummis extendere,
Opprimet incautum paupertas debita pigris,
Mensisq; secluderis argentareis.
66 Ergo animæ miserere tuæ, fac edita cœlo
Deo placens, eodem rursus euolet.
Nec populi captes auram, nec culmina Regum,
Rara est fides in aulis, vulgus mobile.
Tecum habita, paruo contentus, & vtere paucis,
Charis Deo, accensisq; amore proximi.
67 Sint tibi, sint primæ MEMORARE NOVISSIMA curæ,
Altà dies æternos mente concipe.
68 Quicquid ages sonus ille tubæ tibi personet aures,
Venite mortui ad tribunal vltimum.
69 Hic hic vel minimi ratio subigenda quadrantis,
70 Mentis recessus hic patescent intimi.
71 Hisce animus frœnis compescitur, hisce catenis
Intra modestiæ metas mens cogitur.
O funesta DIES, ô inenarrabilis HORROR,
Cum magna rerum collabetur machina.
Infima cum summis, nullo ordine mixta ferentur,
Moti suis poli nutabunt axibus.
Terra tremiscet hians, miscebitur aëre pontus,
Vasto fragore incumbet Ossæ Pelion.
Ceræ instar montes flammâ crepitante liquescent,
Regum occident & Principum Palatia.
Quas dedit Hermus opes, quas gemmas Indus & aurum,
Vnde erutum est, imus reposcet Tartarus.
Cœlo ibit clamor, repetita tonitrua mentes
Mortalium metu percellent anxias.

Cim-

Cimmerijs lampas Phœbi nigrabitur vmbris,
Stellæ ruent, globos ſtillantes igneos.
Buccina terrifico reboans clangore per orbem,
Tumbis reuulſis euocabit mortuos,
Ius experturos cuiuſq; æquabile geſtis,
Vrnam mouente, non Minoë Gnoſio.
Non Rhadamanto illo, qui longo examine vitas
Scelerum reas indaget & diſcriminet.
2 Qui ſuper aſtra ſedens, oculo omnia cernit acuto,
Res inferas, ſuperaſq; nutu dirigens;
Qui latebras cordis primis rimatur ab annis,
3 Stylo notans geſta ac gerenda FERREO;
Ille habitu, & Maieſtatis fulgore tremendus,
Arcu ſedens varijs apto coloribus,
4 Iudicibus SENIS dextrà, læuàq; locatis,
5 Ter mille millies ſtipatus ANGELIS,
Iuſticias æqua diſpenſans lance, iubebit
BONOS venire, MALOS ſeorſum abſcedere.
Qualis Vere nouo, longæ poſt tædia brumæ,
Paſtor gregem cogens ad prima gramina:
Lanigeras procul à villoſis ſegregat hircis,
His deſtinans læuam, dextram balantibus:
Sic Iuſti vindex, hinc lauro, inde enſe coruſcans,
6 Vnâ coactos VALLE omnes affabitur.
Ite Mali æternis titiones ignibus, ite,
Venite vos lecti à rerum primordijs.
Vobis cura fuit mea iuſſa faceſſere, vobis
Eadem neglectim habere, & vili pendere.
Regia vos Cœli fatis melioribus vſos,
Styx atra vos flammis expectat æſtuans.
Haud mora Cœlicolas iuuenes, Diuumq; miniſtros,
Turmamq; Dæmonum malorum plurimam,

Cernere erit, Magni decretum explere Tonantis,
Et iudicatos in classes discernere.
77 Quos pater à prima PRAEVIDIT origine rerum,
Fidei fore integros, purosq; criminum,
Laureolis illi insignes victricibus ibunt,
Læti trophæis, & laborum præmijs.
Astra petent turbâ niueæ stipante cohortis,
Et cæteris patriæ cælestis ciuibus.
78 Quos vero scelerum nunquam satiata libido,
'A semitis virtutum abegit deuios.
Suauius esse ratos, mammas haurire Megæræ,
Quam lacte cœlorum Matris pinguescere,
Illos nigra manent Cocythia stagna cremandos,
Flammis inexstincto nutricis sulphure.
Ah dolor, ah pudor, ah neglectæ cura salutis,
Quantis quibusq; tunc pœnis vrgebitis?
79 Hæc ea TISYPHONE est, furiarum maxima, sæuis
Reos flagellis continenter lancinans.
Et subigens sontes commissa piacla fateri,
Ad vltimum vitæ dilata terminum.

RE-

REGNVM DEI VIM PATITVR, ET VI-
lenti (puta desideria carnis spiritu domantes, Paulus
ad Gala, c. 5.) rapiunt illud, Matthæi cap.
11, Lucæ cap. 16.

Cælituum spectare choros res pulchra, sed inter
Hos spectari, inquis, pulchrius esse choros.

QVisquis es, æternæ quem Spes fouet alma ſalutis,
Animos & aures huc attentus arrige.
Euigila, & tandem lethæum abſolue SOPOREM,
Moras moris quo pergis vſq; nectere?
Ceſſit, & ille DIES venit, quo ſurgere pigros
Lectis decet, Dominiq; opus capeſſere.
Deſere quà LATE ſcelerum via ſpectat Auernum,
Virtutis arctiorem inſiſte ſemitam.
Corde TIMERE DEVM, nulliq; innectere FRAVDEM,
Quod fas & æquum dictat cuiq; reddere.
Hæc via virtutis ſolidæ eſt, hâc itur ad Aſtra,
Hâc Ditis euitantur atri limina.
FATVM agnoſce, Dei vox eſt, & ſanctio MENTIS,
Semel ſtatutis non mouenda finibus.
SPEMq; FIDEMq; Patri, rerum cui ſumma poteſtas
Defige: quod vult ILLE, & tu ſemper velis.
Sic tibi dum ſuperes bene erit, vitàq; relictà,
Æui fruêris ſempiterni gaudijs.
Aurea, quà tellus cœlo ſuſpenſa, CATENA eſt,
Nefas eam ſcrutari curioſius.
Prouida MENS vno, quæ cuncta tuetur in ictu,
Quæ ſunt, erunt, & retro lapſa ſæculis,
Principij, finiſq; expers, rerum auctor & altor,
Solus ſcit anſarum nexus, & ordinem.
Hæc illa eſt SCALA Iſacides, quam vidit Abrami,
Saxo incubans Nepos, & altum dormiens.
Quæ pede fixa ſolo, caput vltra ſidera condit,
Ad ibi ſedentis ora & aures Numinis.
Hac pueri alipedes, Puræ ſine corpore mentes,
Vltro citroq; ibant, redibant Angeli.
Faſq; nefaſq; hominum iuſſi memorare ſedenti,
Pœnas Malis, Bonis curantes prœmia.

Quæ

Quæ SERIES, caussæq; Deo sic cuncta regendi,
Ipsum sat est solum scire & dignoscere.
92 Tu modo FIDE DEO: GENIIS PARE: vtere fatis
93 Placitis Deo: mori paratus in dies.
Ambiguum Fatum certum tibi feceris, vnâ
Scelerum fugâ. & virtutum operationibus.
94 Ardua principio virtutis semita spinis,
Tribulis, & vrticis inhorret vndique,
95 His semel inuicto superatis robore Mentis,
Amaranthinæ rosæ coronant exitum.
96 Si quod agis, VERVM est, redimens virtute laborem,
Longum breues sequitur labores Gaudium.
Turpe quod admittis falso deceptus AMORE,
Nimbos agente Euro fugit velocius.
Quod scelus vt faceres placuit tibi Dæmonis astu,
Post se relinquit certum, at serum pœnitet.
97 PAENITET euentu dubio, quem pœnitet actæ
Vitæ sub excessu demum nouissimo.
98 TARDA nimis Metanæa, mali dum fomitis ardor
Exstinguitur prius, quam tu malum oderis.
Plena periclorum res est confessio culpæ,
Ad vltimam rerum dilata lineam.
99 Non sapit incœptans tunc primum VIVERE, quando
Fatis propinguis desinendum est viuere?
Viue Deo, lethi semper memor, integer æui,
Dum corpori sano MENS sana præsidet.
Millibus è multis vix vnus inaudijt illud:
Hodie patet cœlum tibi latruncule.
Mecum eris Elysijs campis fruiturus, & hortis
Fructu salutis æternæ virentibus,
Quid vitijs igitur laxas insanus habenas?
Vitam quid emendare differs indies?

Hora

100 Hora fugit: culpæ crescunt: mors ostia pulsat:
AGNOSCE: pœniteat te: mores corrige:
His gradibus repetes errati compita cœli,
Ad cælites hæc expedda est semita.
Conuentâ peregrè properans mercede Viator,
Quantum sat est secum portat viaticum.
Tuque homo longinquas per lubrica iturus in oras,
Vnde ad tuos nunquam redibis amplius.
Artis & æris inops, & toto corpore nudus,
Medios per hostes in dubiam te des viam?
101 Mel sibi condit APIS studiosè æstate serenâ,
Quo viuat Autumni nimbosis mensibus.
102 Parua, sed illustre exemplum FORMICA laboris,
Iusto suum sibi far componit tempore.
Ore trahit pondus se maius, & addit aceruo,
Hiemi propinguanti maturè prouidens.
At qui homo participans cœlestis luminis auram,
Æternitatis & cœlorum conscius,
Cessat & vtramuis dormit securus in aurem,
Bonis caduca sempiternis præferens.
103 Pauperiem fugiens currit MERCATOR ad Indos,
Thulemque terrarum scrutatur vltimam
Peruolat Oceanos toto hinc inde orbe remotos,
Mundiq; claustra non horret perrumpere.
Vt sibi cogat opes, irritamenta malorum,
Vel nominis famam relinquat posteris.
Et nos thesauros cœli conflare pigescat,
Nullo domi parabiles discrimine?
Quas neq; consumant tineæ, nec prædo marinus,
Nec fur diurnus, aut nocturnus auferat?
104 Fœlix ille animi, ter & amplius ille BEATVS,
Quem prima cura opum tangit cœlestium.

Affluet

Affluet huic pleno reliquorum copia cornu,
Votisq; congrui succedent exitus.
105 Quid iuuat hic titulis omnes præuertere honorum?
Sacris, profanis, pingi & fingi in atrijs?
Et nisi præmisso rauco stridore tubarum,
Domo egredi, cinctum manu clientium,
Si breuibus vitæ gyris hic nequitur actis,
Ludibrijs æternis pòst torqueberis?
O sine consilio gens, & sanæ indiga mentis,
Instantium malorum incauta & negligens.
Hic vbi nullus eris, paucis vertentibus annis,
Varijs rei faciendæ curis angeris.
Ast vbi semper eris, cariturus fine manendi,
Primariam necessitatem negligis.
Vt terræ palmum acquiras, cœlestia perdis,
Animam caducis immortalem posthabens.
Hic corrasa diu ingratis post fata relinques,
Tantum probi comitantur actus mortuum.
O saperent homines, fixum immotumq; tenerent,
Quid differat DEI, DITISq; seruitus.
106 Quam grauis incumbat MORS vitæ crimine notis,
107 Quam lenis & DEO & SIBI præcognitis.
108 Crediturè cœlo delapsum, γνῶθι σεαυτον.
Summum bonum est, Deo placere & obsequi.
109 Dulce IVGVM Domini est, leue pondus, amabilis æstu
Quisquis manus aratro promptus admoues.
110 Vt nihil Inuitis facile est, sic omnia possunt,
Pinguedo cœlestis roris quos irrigat.
111 Non iubet illa DEVS, fieri quæ posse negatum est,
Monet iubendo, vt quod possis, non negligas.
Qui dedit esse, idem dat posse petentibus illud,
112 ACTOR DEO FIDENS nihil non proficit.

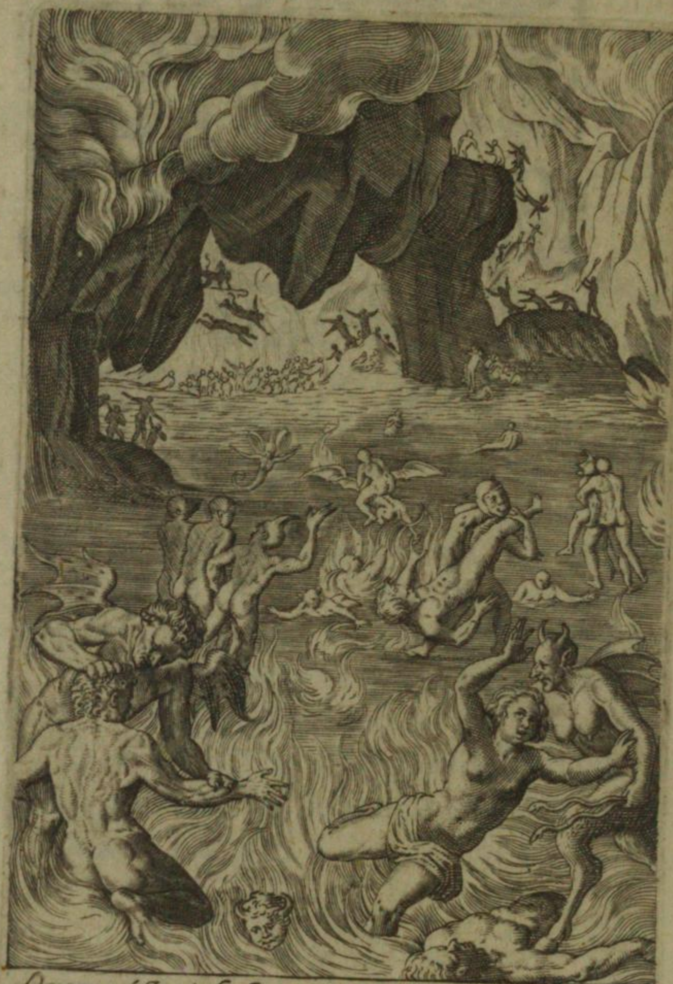
Posse iuuat, cui VELLE tuum non displicet, vltro
Adest pijs hominum DEVS conatibus.
3 Grata Deo inprimis PIETAS, facilisq; paratu est,
Nil cum DEO volentibus fit arduum.
Qualis pluma recens alis elapsa columbæ,
Humi iacens aurà leui sustollitur.
4 At cœno aspersam, pluuijsue, aut rore madentem,
Nec Eurus alleuet, nec præceps Africus.
Sic animæ haud magno releuantur ad æthera nisu,
Quas ardor & pietas exercet affatim.
Ast irretitas vitiorum indagine mentes,
Longis & arctis expedire nexibus,
Hoc opus, hic labor est, pauci quos Æquus amauit
Diuûm Pater, malis assuetis abstinent.
Fertur amica luto SVS, talpà cæcior ipsâ,
Sursum volens cœli tueri lampades.
Noctiuagus Bubo tenebris assuetus abhorret
'A luce, cæteris gratà volantibus.
Sic qui se vitijs totum, propriumq; dicauit,
SANCTIS vacare nauseat negotijs.
Cespitat in TENEBRIS, cæcis ambagibus errans,
'A semitis honesti ad turpitudines.
Conuentus hominum, Diuosq;, Deumq; colentes,
Ludis iocisq; postponit nugalibus.
Immemor vsq; sui, nunquam imà mente volutat,
Vitam breuem quam multa sequantur secula.
15 MILLE anni ad vitam collati fine carentem,
Vnius instar transuolant dieculi.
At quid dico diem? momentum temporis anni
Sunt quot senex exegit hic Mathusalem.
16 Vna dies inter Ciues habitata BEATOS,
Vel mille præstat hic actis lætissimè.

Con

117 Cornigeri CERVI, corui, pluresq; volantum,
Et pars ferarum per siluas errantium,
Viuit, &, vt perhibent, superaddit secula seclis,
Venas alente intus viuace sanguine.
Sed semel è viuis sublati, & lumine cassi,
Nihil relinquunt famâ aut dignum nomine.
Vnà morte cadunt simul omnia, nulla sequuntur
Actos labores, & vitam stipendia.
Ast homo diuersâ nascendi sorte beatus,
Rationis vsu præstat vnus omnibus.
118 Particula è cœlo DIVINAE præditus auræ,
119 Et par imago conditoris omnium,
Quod lapsum est memorans, venturi conscius æui,
Vitam breuem, spe longioris sustinet.
Sustinet infracto grauiores pectore Casus,
Rerum vices & temporum considerans.
Altà mente agitans, quam sit pressura malorum
Præsentium minor futuris gaudijs.
120 Qui bonus, & scelerum PVROS hic transigit annos
Rectus FIDE, SPE firmus, AMORE feruidu
Non moritur, tantum mens migrans corpore, vitam
Cum sempiterna mutat temporaneam.
121 Ergo quid horrescat mortem? quæ IANVA vitæ est,
Finis laborum, & ærumnarum terminus.
122 Ad cœlo lectas animas, sedesque beatas,
Vnde EXIIT, redit expedito tramite.

IBVNT MALEDICTI IN SVPplicium æternum, iusti autem in vitam æternam.

Quem pictæ tabulæ, nec pictus terruit ignis,
Æternùm veris vritur ille rogis.

R. Sadeler.

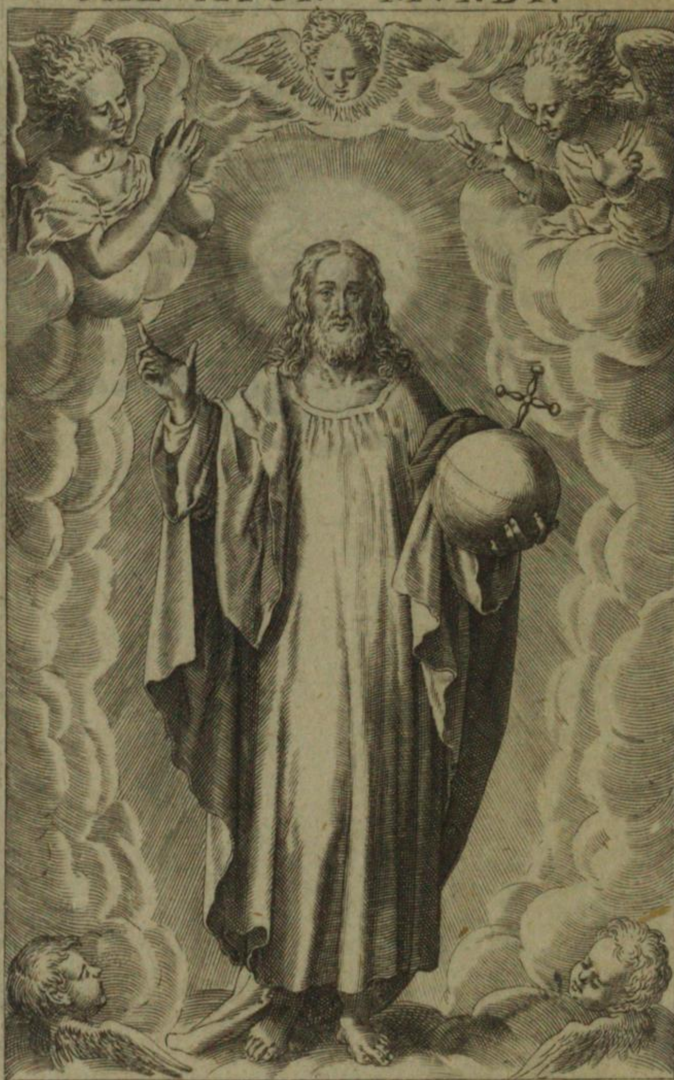
123 QVi vero ſcelerum manceps, ceu porca per omnes
Volui reuolui aſſueſcit ſordes criminum;
124 Aut vomitum obſcœnũ reuorans CANIS inſtar edacis,
Mores nefarios mutare reſpuit;
125 Liuidus inuidia: Diuumq; hominumq; ſuperbus
Contemptor: & rerum iuſto plus appetens:
Ira ardens: Baccho: aut Veneri deuotus: & expers
Cultûs Deo rerum factori debiti,
Ille ter infauſtæ perfunctus munere vitæ,
Vtcunq; circumſcriptæ anguſtis finibus,
Ad tenebras Erebi rectâ deſcendit, & Orcum,
Non liberandus vllis inde ſæculis.
Traditus infandis pœnis, quas conſcia prauæ
Vitæ memor MENS mortis expers ſuggerit.
126 Hoc illud Tityi eſt IECVR immortale, quod vnco
Roſtro famens æternus vultur exedit.
Porrectumq; nouem, per iugera tota cadauer
Semper nouis fibris tundit naſcentibus.
127 Hæc illa immenſi moles vaſtiſſima SAXI eſt,
Quam voluit æternum & reuoluit Syſiphus.
Quæ ſemel ad ſummum montis protruſa cacumen,
Grauiore lapſu ad ima rurſus deſidet.
128 Sic & aquas in aquis, & POMA fugacia captat
Pelopis pater, ſiti fameq, tabidus.
Viſcera quod nati mactati (vt fabula vatum eſt)
Cœnantibus Dijs & Deabus obtulit.
Sed quid in abſtruſis figmentis hæreo vatum?
Quæ veritas rei ſit paucis accipe.
Iuſta ſtatim vitâ ſequitur ſententia functos,
Pœnæ malos, bonos operum ſtipendia.
129 Heu quibus (at ſero) votis & vocibus, ORTVS
Diem ſui damnatus execrabitur?

Ah quàm multa gemens, ſuperas rediuiuus ad auras
Volet redire, & acerba quæuis perpeti?
Pauperiem extremam, duros perferre labores,
Siliquis & atri fruſto panis viuere.
Pro ſceptro geſtare pedum, pro conſule ciuis
Poſtremus omnium & eſſe, & haberi ciuium.
Quin hominis formà mutatà, beſtia campi,
Pronus volet paſci terrà naſcentibus.
FATA obſtant, longis hominum iraſcentia culpis.
Nil iam precando vel flendo mutantia.
130 Immenſum CHAOS, & Styx irremeabilis arcet,
Illinc volentes hæc redire ad limina.
Quos ſemel exceptos feralis Cymba Charontis
Traiecit ad trifaucis oram Cerberi,
131 Nulla datur reditus ſpes, nulla remiſſio noxæ,
Flammis in extinctis aſſantur impij.

QVI DILIGIT DEVM, EXORABIT pro peccatis, & continebit se ab illis, & in occasione dierum exaudietur, Ecclesiast. c. 3.

SALVATOR MVNDI.

Nullus homo, Genij solum hic venerantur IESVM
Tam rara heu cæcos cura salutis habet.

ORATIO AD DEVM VT humanæ naturæ debilitatem miſeretur.

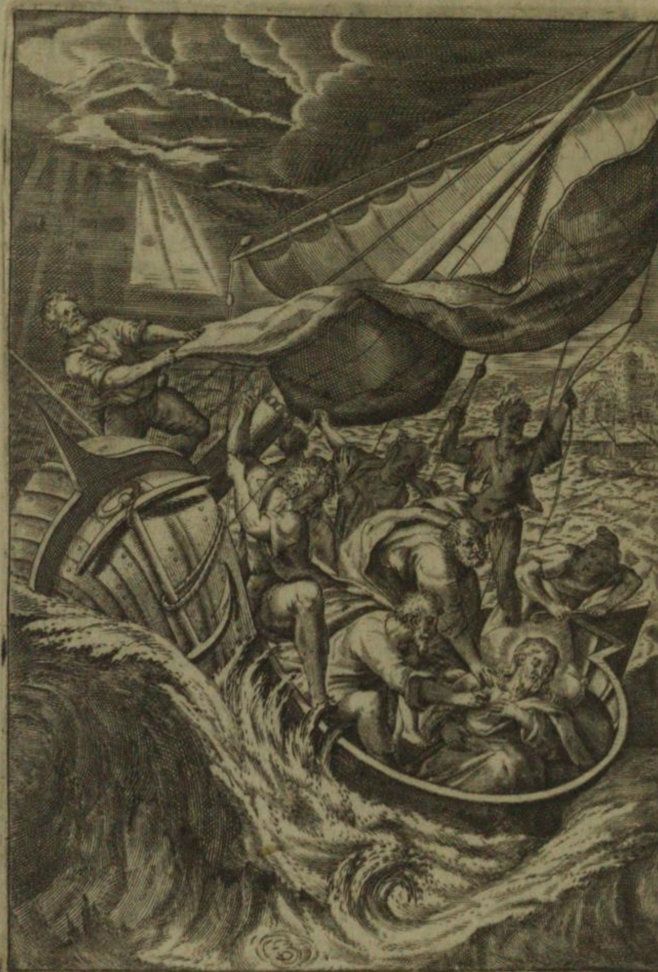
O Devs, ô hominum, rerumq; æterna poteſtas,
Qui ſolus ex alto ſpectas hæc infima.
Solus in exhauſto, qui dirigis omnia nutu,
Qui iuſtus & miſerans res Mundi temperas.
Huc ades auxilium, & noſtræ ſpes vna ſalutis,
Oculis benignis & firmatis reſpice.
Reſpice nos primæ miſeros errore Parentis,
'A te datis non obſecutæ legibus.
Quando ſecuta dolum aſtuti ſerpentis Adamum
Suaſu ſuo rapuit tranſuerſum coniugem.
Hinc genus omne mali, febres, triſtiſq; ſenectus,
Hinc mortis æternæ imminens periculum.
132 Mens meliora videt, laudat, ſuadetq; ſequendum,
Sed praua diuerſum Volvntas eligit.
Hac luctâ, hac pugnâ in ſterili ſudamus arenâ,
Genibus labantes, & luxati brachijs.
Te ſine nil animi noſtri, nil pectora poſſunt,
Neruis ſoluta membra torpent omnia.
Ni tua, quæ firment veſtigia, gratia laſſis
Succurrat, & baculo ſuſtentet debiles.
In præceps ruimus, vitiorum pondere preſſi,
Spolium gehennæ, & diro præda Cerbero.
133 Hæc Devs, hæc oculis miſerantibus aſpice, vincat
Pietas rigorem, Iuſtitiam Clementia.
In vetitum quamuis proni, facilèſq; moueri,
Malo parentum deprauati ſemine.

Pars quotacunq; tuæ tamen auræ, hac vescimur aurâ,
Tuiq; pars lecti sumus peculij.
Et patiare tuos, tua signa & castra secutos,
'A te, tuisq; æternum separarier?
An Stygias inter post fata locabimur vmbras,
Lytro tui semel redempti sanguinis?
An Phlegetontæis erimus ludibria monstris,
Ad Numinis tui creati imaginem?

DOMI-

DOMINE SALVA NOS perimus. Matthæi c. 18.

Iactetur variè licet impellentibus vndis,
Non poterit Nauis, Petre, perire tua.

R. Sadeler

RESpice quam fragili Vectores NAVE feramur,
Euro, Notho, Africoq; vnà ruentibus.
Nostra tibi pariunt altum peccata soporem,
Nostris tuâ in cymbâ culpis submergimur.
O tandem euigiles ad vota precesq; tuorum,
Ventiq; & vndæ te quiescant Arbitro.
Anchora tu nostræ, tu portus & aura carinæ es,
Sine te perimus vento & vndis obruti.
Terq; quaterq; status nostri miserabilis ordo,
Moueat tuæ miserationis viscera.
Te duce fac vitijs domitis virtutis amore,
Tuis lubentes obsequamur iussibus.
Vt tandem exuuijs positis mortalis amictus,
Detur bonis tecum frui cœlestibus.

INVO-

INVOCATIO AD OMNES triumphantis militiæ Sanctos.

Fortunatæ animæ, cœli ſtellantis alumnæ,
Deo ſemel lectæ ante mundi cardines.
Saluete, & lætis æternùm pſallite vocum
Concentibus, ter Optimo, ter Maximo.
Terq; quaterq; Deo Sabaothi pangite laudes,
Nunquam ſilentibus certantes angelis.
Omnia lætificis reſonent impleta Camænis,
Veſtris reſultet cœlum & terra plauſibus.
Debita ſunt FATO vobis hæc gaudia, Chriſti
Merito, fideq; errare & labi neſciâ.
Nam prius omnia erunt cinis, in nihilumq; redibit,
Quidquid ſub orbe Lunæ, & Solis clauditur;
Æquora deficient piſces, & gramina campos,
Fontes prius rigare prata deſinent;
Quam vel iota vnum Verbi omnipotentis inane
Abeat, carens Deo placitis ſucceſſibus.
Ergo perennantes Mentes gaudete beatæ,
Claro Dei fruentes vultus lumine.
Hæc hæc veſtrorum eſt merces condicta laborum,
Seruos fideles hæc manent ſalaria.
Cura fuit vobis hac luce fruentibus vna,
Deo obſequi, iuuare vt vos met proximum.
Quos maleſuada fames, quos dura premebat egeſtas,
Fauces quibus ſitis ſiccabat aridas;
Quos Aquilònares vrebant frigore venti,
Nudos vtrinq; pedum & manuum velamine,
Quos nil demeritos, mala manſio, carcer habebat
Triſtes, ſpei indigos, & mente debiles,

Quos

Quos peregrè è templis post vota soluta reuersos,
Crudelitas tectis arcebat hospitum,
Queîs gelidæ, calidæq; auræ pulmonibus haustæ,
Morbis acutis exurebant viscera;
Liuida quos tabes, quos certæ nuncia mortis
Pestis suo lectis fixit contagio.
Omnibus hisce manus pietatis amore paratas
Præbere mens vobis animusq; gestijt.
Hæc studia, has curas vos sustinuisse probatum est,
Hisce euolastis alis ad cœli atria.
Eia agite & nostræ tangat vos cura salutis,
Qui corpori vestro sumus pars insita.
Vos stet apud memores nostri tutela laboris,
Vestris preces nostræ valeant suffragijs:
Vt mundi ærumnis & vitæ munere functi,
Vobis pares cœli fruamur gratijs.

Oratio Dominica a Hieronymo Vida sic reddita.

OMnipotens Genitor sedes cui lucidus æther,
Sic nomen laudesq; tuæ celebrentur vbiq;,
Et promissa orbi incipiant procedere lustra,
Cum tua non minus in terris gens iussa facessat
Mortalis, quam cœlicolæ tibi in æthere parent.
Nos diuina hodie cœlo dape reffice ab alto,
Parce dehinc bonus, vt nostris ignoscimus ipsi
Hostibus, ac nullis aduersis obijce inermes
Tentando, prohibe à nobis sed cuncta pericla.

HÆC EST MVLIER, Q
contriuit caput ſerpentis.
Geneſ. 2.

Iſta licet vario ſint conſita flore roſeta,
Non tamen, hoc viſo FLORE, *roſeta placent.*

SALUTATIO ANGELICA Diuæ Virginis. Philipp. Menz. Aucto:

SAlue hominum duros miserans Regina labores,
Vitaq; dulcedoq; & spes nostra optima salue,
Ad te clamamus soboles miserabilis Euæ
Exul, & afflicto trahimus suspiria corde,
Cum gemitu lachrimas lachrimarum in valle cientes:
Eia oculis ergo placidis ac fronte serena
Respice, Diua, tuos, facilisq; tuêre clientes,
Et prolem vnigenam nobis pia mater IESVM
Exilio fractis pacato Numine monstra,
O Clemens, pia, dulce decus, Maria inclyta Virgo.

MEMORIA NO VISSIMORVM: FRÆNV PECCATORVM, SACRIS ET profanis ſententijs incul- catum.

1. HOMO BVLLA) Vetus eſt prou bium, Homo Bulla, ſacris & pro nis ſcriptoribus vſurpatum; q appoſitè monemur, vitâ huma nihil eſſe fragilius, nihil fugacius, nihil inani Eraſmus in ſuis Chiliadibus recognitis & emenc tis, iſtud Adagium, πομφόλυξ ὁ ἄνθρωπος hoc e homo bulla, multis notabilibus ſententijs Philoſ phorum & Poëtarum, Græcorum & Latinorum luſtrat.

Vitæ hominum bullis ſimiles ſunt, quarum aliæ ſimul atque natæ ſunt, protinùs euaneſcun aliæ paulo diutiùs durant, omnes breuiſſimis qu buſdam interuallis, aliæ ſuccedunt alijs. Lucian in Charonte.

Cogito (inquit Varro in præfatione libri de gricult.) eſſe properandum: Quod ſi, vt dicitu homo eſt bulla, eò magis & ſenex. Annus enim octogeſimus admonet me, vt ſarcinam colligam antequam proficiſcar è vitâ. 2. Fo

2. FOLIVM.) Homo ſicut folium defluens de vinea & ficu. Eſa. 14.

Οἵη περ φύλλων γενεὴ τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν. Homerus.

Qui nemorum folijs, idem eſt mortalibus ortus.
Horum hæc ventus humi fundit, rurſum illa vireſcens
Profert ſilua, ſimul veris cum afflauerit aura.

3. FOENVM.) Facti ſunt ſicut fœnum agri, & gramen paſcuæ, & herba tectorum, quæ exaruit, antequàm matureſceret. Eſa. c. 37.

Tanquàm fœnum velociter areſcunt, & quemadmodum olera herbarum citò decidunt. Pſal. 36.

Nihil tàm aſſimilatur humanæ gloriæ, quàm fœnum agri: Cernas prata miranda florum varietate diſtincta, vt iucundiſſimum intuentibus ſpectaculum præbeant: Cernas in ijs illam colorum verè gratiam, vt rectè dixerit Dominus, ne Salomonem quidem in omni gloria ſua, ita veſtitum fuiſſe: & tamen tantus decor, quàm exiguo temporis ſpatio deperit? In eundem modum ſe habet hominum gloria. Chryſoſt.

4. PVNCTVM TEMPORIS,) Demetrius Phaleræus repræhendit Euripidem, Poëtam alioqui laudatum, quòd fœlicitatem humanam ἐφήμερον, hoc eſt, per diem vnum durantem vocauit, cum verius στιγμὴν χρόνου, hoc eſt, punctum temporis, dicere debuiſſet. Eraſmus in loco præcitato.

Punctum eſt quod viuimus, & adhuc puncto

minus; Mors nos ſequitur, vita fugit. Senec. Ep.5.

5. VITA BREVIS.) Vniuscuiuſque hominis vita quanta eſt? Adde quantoslibet annos, longiſſimam ſenectutem: quid ergo? nonné hora matutina eſt? Auguſtin.

Numerus dierum hominum, vt multum, centum anni, quaſi guttæ aquæ maris deputati ſunt, & ſicut calculus arenæ, ſic exigui anni in die æui. Eccleſiaſtic. c. 18.

Centum, ſi placet, annos demus delicijs, adde & decies centum: quæ erit ex his ad æternitatem comparatio? Nonné omne tempus vitæ huius, quo delicijs frui videmur, & indulgere libidini, quaſi noctis vnius ſomnium, ad æternitatis comparationem? Chryſoſt.

Noſtra, me hercle, vita, licet ſupra mille annos exeat, in arctiſſimum contrahitur: Iſta omnia nullum non ſæculum deuorabit. Seneca de vitæ breuit.

Sunt, teſte Ariſt. lib. 5. animalium, animalcula ex inſectorum genere, quæ apud Hypanim fluuium, qui in Boſphorum influit, mane naſcuntur; meridie ad perfectam ætatem perueniunt: veſperi, tanquam ſummam ætatem nacta, moriuntur, quæ animalcula nominantur. ἐφήμερα, ad diem viuentia.

Hinc eſt, quod Poëtæ, doctiſſimum & antiquiſſi-

…issimum scriptorum genus, homines ἐφημέρους & …ημέρους passim appellarunt.

6. VITA HOMINIS VIA.) Vita nostra …tanquàm diuersorium viatorum. Hierem. 9.

Via vitæ Increpatio disciplinæ, mandatum Do…ni lucerna, & lex lux est, Prouerb. 6.

Quot dies vitæ peragimus, tot passibus, quasi …itinere ad locum propositum propinguamus: …æ sentem vitam quasi viam subigendo transimus. …reg. in m oral.

Sancto Dei consilio agitur, vt huius peregri…ationis tempore electorum vita turbetur: via …nippe est præsens vita, quà ad patriam tendimus, … idcirco occulto iudicio frequenti perturbatione …onterimur, ne viam pro patria diligamus. Greg. …id.

7. VITA ÆTERNA.) Nec oculus vidit, nec …uris audiuit, nec in cor hominis descenderunt, quæ …ræparauit Deus ijs, qui diligunt illum. Paul. 1. …orinth. 2.

…Non mihi si centum linguæ sint, oraq; centum,
…Ferrea vox, omnes scelerum comprendere formas,
…Omnia pœnarum percurrere nomina possem.
Virg. 6: Æneid.

8. VITA FRAGILIS.) Breuis est inprimis …vita, & vitæ fugacissimum tempus, rerum huma…narum inquietum aduersis flatibus & procellosum …pelagus. August.

Quid eſt homo? Imbecillum corpus & fragi-le, nudum ſuapte natura, inerme, alienæ opis in-digens, ad omnem fortunæ contumeliam proie-ctum. Seneca ad Marciam. c. 11.

9. VICISSITVDO RERVM.)

Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo,
Et ſubito caſu, quæ valuêre, ruunt. Ouid.

Natura rerum humanarum nihilo ſeciùs ſe ha-bet, quàm amnium fluctus. Nazianz.

Homo fluida eſt materia, & caduca, & omni-bus obnoxia caſibus. Seneca Ep. 59.

Fluunt omnia, & in aſſidua ſunt mutatione corpora noſtra, fluminum more, quidquid vides currit cum tempore. Senec. Epiſ. 16.

10. INSTABILITAS MVNDI.) Nihil eſt in rebus humanis ſtabile, nihil æquabile, nihil ſuf-ficiens, nihil in eodem ſtatu permanens, omnia veluti rotâ quadam inani voluuntur, diuerſis ſæpe diebus, ſingulis etiam horis viciſſitudines afferentes. Nazianz.

Nihil mutationis periculo exemptum, non terra, non cœlum, non totus hic terrarum contex-tus, quamuis Deo agente ducatur. Senec. Epiſt. 71. Lipſius, vir immortali nomine dignus, De con-ſtant. lib. 1. c. 16. & ſeqq. & Phyſiolog. lib. 2. c. 20.

11. FATVM.) Fati nomen, ſicut & prouiden-tiæ, etiam Deo conuenit. Vis enim (inquit Seneca

Natu-

Natural: Quæſtio: lib. 2. cap. 45.) Deum Fatum vocare? Non errabis: hic eſt ex quo ſuſpenſa ſunt omnia, cauſa cuſarum. vide inferius nu. 85.

Vis illum prouidentiam dicere? recte dices. Eſt enim cuius conſilio huic mundo prouidetur, vt inconcuſſus eat, & actus ſuos explicet. Senec. ibidem.

Nihil publicè, nihil priuatim ſtabile eſt, tàm hominum, quàm vrbium fata voluuntur. Senec. Epiſt. 92.

12. Tristitia Mvndi.) Rari & vix acceſſibiles portus in mari: ſcopuli innumerabiles, inter quos difficilis, & prorſus ambigua eſt nauigatio. Petrarcha.

13. Vita Hominis Labor Et Dolor.) Quid inter laborem & dolorem interſit, Cicero. 2. Tuſcul: Quæſt: fusè tractat & explicat. Labor propriè eſt corporis, Dolor animi cruciatus: Labor tamen ſæpe ad vtrunque refertur, & definitur, functio quædam vel animi vel corporis, grauioris operis & muneris: dolor autem motus aſper in corpore à ſenſibus alienus.

Vita hominis nihil aliud eſt, quàm labor & anxia cura. Eccleſ. c. 28.

Ecce tribulatio & tenebræ, & diſſolutio, & anguſtia, & caligo perſequens, & non poterit auolare de anguſtia ſua. Eſa. 8.

Cuncti dies hominis laboribus & angust[illegible]
pleni sunt, nec per noctem mente quiescit. E-
clesi. c. 1.

Quid fiat? tu occuparis, vita festinat: Mo[rs]
interim aderit, cui velis nolis, vacandum e[st.]
Seneca.

Quomodo fabula, sic vita hominis, non quà[m]
diu, sed quàm bene acta sit, videndum. Seneca E[p.]
77. in fine.

Optima quæq; dies miseris mortalibus æui
Prima fugit, subeunt morbi, tristisq; senectus,
Et labor & duræ rapit inclementia mortis. Virgilius.

Nuncij & ministri mortis admodum sunt mu[l-]
ti, puta febres, tùm frigidæ tum calidæ, tabes, in-
flammatio pulmonis, gladij, latrocinia, cicutæ, Iu-
dices quoq; & tyranni. Lucianus in Charonte.

14. CIRCVLVS MALORVM.) Est reru[m]
humanarum velut circulus, siue periodus & vici[s-]
situdo, quæ sua permutatione non permittit eo[s-]
dem semper agere fortunatè. Herodotus refert t[a-]
le quid Crœsum respondisse Cyro, bellum Scyth[is]
sine iusta causa inferre volenti, quod euentus re-
rum probauit, occiso Cyro à Thomire, Scytharu[m]
Regina, referente Herodoto libro. 1. & post illu[m]
Luciano in Charonte.

Nulli fortuna tàm dedita est, vt multa tentan-
ti vbique respondeat. Sen. de ira.

Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαίμων.
Nemo vndequaq; agit prosperè. Menander.

Spectant huc prouerbia: Nihil ex omni parte beatum: Nemo mortalium omnibus horis sapit, de quib. Erasm. in suis Chiliad.

15. VOLVPTAS.) Momentaneum est, quod delectat, æternum quod dolet. Bernard.

Vincula huius mundi asperitatem habent verum: iucunditatem falsam: certum dolorem: incertam voluptatem: diuturnum laborem: timidam quietem: rem plenam miseriæ: speciem beatitudinis inanem. Augustin.

Hæc quibus delectatur vulgus, tenuem & perlusoriam habent voluptatem, & quodcunque aduentitium est gaudium, fundamento caret, Seneca.

Dimitte voluptates turbidas, magno luendas, non futuræ tantùm, sed etiam præteritæ nocent, Senec. epist 77.

Φεῦγε ἡδονὴν, τίκτει γὰρ λύπην.
Fuge voluptatem, quippe quæ dolorem parit. Chilo.

Voluptates præcipuè exturba, & inuisissimas habe, latronum more, quos Ægyptij Philetas vocant, qui in hoc nos amplectuntur, vt strangulent. Sen. ep. 51. vbi Lipsius Philetas apud Ægyptios eos dici & haberi docet, quos Græci κλέπτας, λῃστὰς, hoc est fures, latrones dixerunt, qui

per vrbes noctibus ibant, expilatum diuites, vn-
pilare, compilare, expilare, quidam Græcæ ori-
ginis fuisse putant. Lips. ad d. Ep. 51. Senecæ.

Possent nostri Zingani (die Zigeiner) qui
ipsi se Ægyptiæ originis esse iactitant, istis Phile-
æquiparari.

16. HODIE, CRAS.) Nemo in crastino
certior est. Sen. ep. 92.

Nemo diuos tàm habuit fauentes, vt crastinu
sibi posset polliceri. Sen.

Quis scit an adijciant hodiernæ crastina summæ
Tempora Dij superi? Horat.

Subito, dùm speratur, venit contritio eius,
comminuitur, sicut lagena figuli, contritione v
lida, & non inuenitur de fragmentis eius testa,
qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatu
parum aquæ de fouea. Esa. c. 37.

Stat super caput fatum, & pereuntis dies im-
putat, propiusque & propius accedit. Sen.

Omnem luxuriosi noctem inter falsa gaudia
& quidem tanquam supremam agunt. Sen. Ep. 59.

17. VIA PECCATORVM.) Venite (lo-
quuntur impij Sap. c. 2. & Luc. c. 12.) & fruamu
bonis, quæ sunt, & vtamur creatis, tanquàm in Iu-
uentute celeriter: Vino pretioso & vnguentis no
impleamus, & non prætereat nos flos temporis
nomen nostrum obliuionem accipiet per tempus

& ne

nemo habebit memoriam operum noſtrorum, vmbræ tranſitus eſt tempus noſtrum.

Venite ſumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit ſicut hodie, ſic & cras, & multò amplius. Eſa. c. 16.

18. STVLTITIA MVNDI.) Tenent tympanum & Cytharam, & gaudent ad ſonitum organi, ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto deſcendunt ad inferos. Iob. c. 21.

Videbunt Iuſti, & ſuper iniuſtum ridebunt, & dicent: Ecce homo, qui non poſuit Deum adiutorem ſuum, & ſperauit in diuitijs, præualuit in vanitate ſua. Pſal. 51.

Stulte, hac nocte repetent animam tuam à te, quæ autem paraſti, cuius erunt? Luc. 12.

Lachrymarum cauſas quidam tripudiantes peragunt, & mortis ſuæ negotium ridentes exequuntur. Greg. in Moral.

O ſtulti, quid tanto ſtudio in his rebus molimini? Deſiſtite à laboribus, neque enim perpetui viuetis: nihil ex his, quæ hic præclara habentur, perpetuum eſt, nec iſtorum aliquid cum moriendum eſt, ſecum quiſquam auferet. Lucian in Charont.

19. MORS OMNIVM RERVM FINIS.) Epicuri ſchola fuit, Nihil eſſe poſt mortem, Tertullianus refert. de reſurrectione carnis lib. 1. c. 1.

vbi etiam Seneca allegatur, qui dixerit alibi, omnia post mortem finiri, etiam ipsam. Dicæarchus primus, post hunc Democritus, istum secutus Epicurus, hunc Lucretius, mortalitatem animarum asseruerunt, teste Lactantio lib. 7. diuina: Inst. c. 7. Et Saducæi tenuerunt, non esse resurrectionem, neque angelos, neque spiritum. Actorum c. 23.

20. MORTE CARENT ANIMÆ.) Quamuis variæ fuerint veterum philosophorum opiniones de Anima, quid illa sit, quas opiniones Macrobius in somnio Scip. lib. 1. c. 14. refert: obtinuit tamen (verba sunt Macrobij) non minus de incorporalitate, quam de immortalitate sententia.

Animam definimus (verba sunt Tertulliani in libro. de anima c. 22.) Dei flatu natam, immortalem, effigiatam (intellige ad imaginem & similitudinem Dei factam) liberam arbitrij &c. ex vna redundantem. Quæ verba vltima, quatenus de anima hominis per traducem propagata intelligantur à Tertulliano, & alijs, valde controuersa sunt, per ea, quæ Iacobus Pamelius Theologus Louaniensis ad III. Paradoxum Tertulliani annotauit, tenens cum communi Theologorum schola, Deum nouas quotidie animas corporibus iam conceptis infundere.

Videatur Lipsius physiologiæ lib. 3. c. 10. Figurato corpore (ait Hieronymus ibi allegatus) sta-

tim

[illegible]n anima creatur & immittitur. Et Lactantius ibi-
[illegible]em citatus, Serendarum (inquit) animarum ra-
[illegible]o, vni & soli Deo subiacet.

21. HOMO PVLVIS.) Formauit hominem [illegible]eus ex limo terræ, & inspirauit in faciem eius, [illegible] factus est homo in animam viuentem, pul-[illegible]is & in puluerem reuersurus. Genes. c. 2. & 3. [illegible]orpusculum hoc custodia & vinculum est animi, [illegible]uc atque illuc iactatur: animus sacer est & æter-[illegible]us: Dijs cognatus, & omni mundo, æuoque [illegible]ar. Sen. ad Helui: c. 11. Vide Lipsium Phisiolog. [illegible]ib. 3. c. 2.

22. TEMPVS SVPREMI IVDICII.) An-[illegible]nis post exordium Mundi sexies mille completis, [illegible]ummum illum conclusionis extremæ diem, la-[illegible]psumque & ruinam rerum omnium fore, ex litte-[illegible]ris sanctis & ex varijs historijs colligi posse, La-[illegible]ctantius Firmianus sub Constantino Magno circa Annum Domini 320. scriptum reliquit lib. 7. c. 14. & 25. Quod tamen lapsa seu deleta demum, nō incolumi Roma futurum sit. Sed vana, seu non probata est hæc opinio Lactantij, quam etiam Petrus Messias Hispanus, & alij quidam recentiores amplexi, tenuerunt, mundum bis mille ante legem, bis mille sub lege, & bis mille post legem duraturum esse. Hanc Lactantij, Originis, Irenæi & aliorum opinionem refutat, & temeritatis arguit

Iose:

Iosephus Acosta in tractatu suo de nouissimis te[m]poribus lib. 1. c. 3. Christus enim Dominus n[o]ster sciscitantibus discipulis suis hoc tempus, [re]spondit, Non est vestrum nosse tempora, & m[o]menta temporum, quæ pater posuit in potest[ate] sua. Act. c. 1.

23. MORS VELOX ET INOPINA.) D[ies] mei velociores fuerunt, quàm à textore tela succi[dun]tur. Iob. c. 7.

Textor filum subtegminis à telæ margine [a]d marginem incredibili velocitate, miraque dexte[ri]tate coniectum in sinistram, momento reijcit [in] dexteram: Talis itio & reditio fili textorij, similin[a] est vitæ humanæ, vicissitudine dierum & noctiu[m] bonorum & malorum, quibus in hac vita subiec[ti] sumus, considerata. Pineda ad d. c. 7. Iobi.

Dum respicimus (quod aiunt) versamusqu[e] nos, immortalitas aderit. Seneca.

24. MORS ET DIES SVPREMVS.) Die[s] Domini sicut fur in nocte, ita veniet, ad Thesa[l]. 1. c. 5.

Si sciret Pater familias, quà horà fur venturu[s] sit, vigilaret vtique, & non sineret perfodi domu[m] suam. Matth. c. 24.

Vigilate, quia nescitis diem, neque horam. Matth. c. 25.

O mors, quam amara est memoria tua homin[i] habenti pacem in substantia sua. Eccl, c. 41.

Mors triste malum, miseris mortalibus, ô mors
quantum fellis habes? quantis mœroribus angit
mentio sola tui, florentem rebus opimis,
florentemq; ætate virum, & bene corpore sanum.
Menzelius.

25. FINIS HOMINIS INCERTISSI:) Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & aues laqueo comprehenduntur: sic capiuntur homines in tempore malo, cum extemplo superuenit. Eccles. c. 41.

Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum, vt sciam quid desit mihi Psal. 38.

26. VANITAS AVGVRVM.) De vanitate Astrologorum seu augurum Iudiciariorum, (naturales enim, & ex causis naturalibus coniecturantes, non omnino reijciuntur) qui euenta futura de casibus humanis, veluti de vita & morte hominis præsagia iactitant, operà dignum est, videre & sequi ..dum P. Lessum Theologum Louaniensem c. 45 lib. 2. De superstitione, vbi facta talia tam consulentium quam consultorum, inter peccata mortifera numerat.

27. MORS OMNIBVS STATVTA.) Statutum est omnibus hominibus mori. Hebr. 9.

Quis est homo, & non videbit mortem?

Omnia tempus habent, tempus est viuendi, & tempus moriendi. Eccles. c. 3.

Quid

Quid fles? quid optas? perdis operam.
Desine fata Deum flecti sperare precando,

Eo ibis, quo omnes ibunt, nullum sine exi[...] iter. Videatur Senecæ ep. 77. quæ insignis e[...] & digna, quæ ab omnibus mortalibus sæpius le[...]gatur.

Ad mortem omnis ista, quæ in foro litiga[...] in theatris desidet, in templis precatur turba[...] dispari gradu vadit. Senec. in consol. ad Hel[...] c. 1.

Si quis opes possidens forma præcellat ca[...]teris, & in certaminibus fortiter se gerens, osten[...]dat robur, meminerit, quod membra circumfer[...] mortalia, quod finem omnium bonorum aditu[...]rus est. Pindarus allegatus ab Erasmo in Adagio Ho[...]mo Bulla.

Scito fato constitutum esse omnibus mori.

28. CROESVS ET IRVS MORTVI.) A[...]naxagoras & Socrates, cum mortis sententiam pe[...] nuncios accepissent; Iam olim (responderunt) i[...]stam sententiam æquè in Iudices, atque in nos, tu[...]lit natura.

Argentum & aurum eorum non valebit libera[...]re eos in die furoris Domini. Eccles. 3.

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,
Regumq; turres. Horat.
Æqua tellus

Pauperi

Pauperi recluditur,
Regumq; pueris. Horat.

Moritur sutor, eodem modo & Rex. Menand.

In hoc natus est homo, vt vita defungatur. Sen. Ep. 12.

Mors per omnia it: qui occîdit, sequitur occisum. Idem ep. 93.

Incertum est, quo te loco (& tempore) mors expectet: Itaque tu illam omni loco expecta, Sen. Ep. 12.

Vndecunque ad inferos vna via est, nulli aliena Patria mortuo. Seneca.

29. LEX NATVRÆ.)

Stat sua cuiq; dies, breue & irreuocabile tempus
Omnibus est vitæ. Virg.

Omnes eodem cogimur: omnium
Versatur vrna: seriùs ocyùs
Sors exitura. Horat.

30. MORS OMNIBVS ÆQVA.) Vnus est omnibus introitus ad vitam, & similis exitus. Sap. 7.

Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur. 2. Reg. c. 4.

Prima æquitatis pars est Æqualitas: Quis queri potest, se in ea esse conditione (puta mortis obeundæ) in qua nemo non est? Sene. Ep. 30.

Nemo tàm imperitus est, vt nesciat sibi quandoque moriendum esse: tamen cum mors prope

propeaccesserit, tergiuersatur. tremit, plorat. Se
Ep. 27.

Charontis vnda scilicet omnibus,
Quicunq; terræ munere vescimur,
Enauiganda, siue Reges,
Siue inopes erimus coloni. Horat.

31. HOMO CINIS.) Extinctus cinis e
corpus nostrum. Sap. 2.

Et quæ veneraris, & quæ despicis, vnus ex
quabit cinis, Sene. in consol. ad Mar.

32. PAVCITAS SALVANDORVM.) Fili
li, (dicebat Christus ad discipulos suos Mar. 10
quàm difficile est diuiti, & habenti possessiones i
trare in regnum cœlorum: difficilius quàm cam
lum transire per foramen acus.

Angustus admodum trames est, per quem Iu
sticia hominem deducit ad cœlum: hunc (tram
tem) tenere non potest, nisi qui fuerit expeditus &
nudus: via mortis latissima est, Lactantius lib. 7
inst. diuin.

Pauci læta arua tenemus, respondit Anchise
filio suo Æneæ, apud Virg. lib. 6. Æneid.

De hac paucitate saluandorum videatur Zo
diacus Christianus Anno 1618. Monachij editus
in coronide, post duodecimum signum prædesti
nationis electorum, & scriptorum in libros vitæ, d
quibus in Apocal. Iohannis. Vide inferius nu: 73

Alphon

Alphonſus Arragoniæ Rex, interrogatus, quæ omnes homines æquet, Reſpondit. Cinis.
ῶμα γὰρ ἐκ γαίας ἔχομεν καὶ πάντες ἐπ' αὐτὴν ...όμενοι κόνις ἐσμέν. Hoc eſt.

Corpus enim ex terra habemus, & omnes ad ...ſam ſoluti puluis vel cinis ſumus.
...ντες ἴσοι νεκροί: Ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει. hoc eſt.

Omnes æquales mortui, animis verò Deus dominatur. Phocilid.

33. OPVM APPETENTIA.

...uid vici proſunt? quidue horrea? quidue Calabris ...ltibus adiecti Lucani, ſi metit Orcus?
...randia cum paruis non exorabilis auro?
...rgo hominum genus incaſſum, fruſtraq́ laborat
...emper, & in curis conſumit inanibus æuum,
...imirum quia non cognouit, quæ ſit habendi
...inis, & omnino quo adcreſcat vera voluptas.

Lucanus.

34. HONORES AVLICI PERICVLO...

...I.) Mæcenas, quem conſtat apud Auguſtum Cæſarem omnia potuiſſe, dicere ſolebat, Ipſam altitudinem in Aulis attonare, hoc eſt, vt Lipſius ad Senecæ Epiſtolam. 19. interpretatur, percutere, & quaſi tonitru quatere, quam Epiſtolam legant, qui primos honores in aulis affectant, & cum alia multa vetera & recentia exempla, tum verò illud Seiani ſemper ante oculos habeant, qui ſub

Tiberio vno quasi momento, vitâ & omnibus ho-
noribus exutus, turpissimo mortis genere cum filii
& omnibus suis vitæ finem fecit, de quo Tacitus
lib. 5. Annalium, & Cardinalis Baronius in Annali-
bus suis in fine Anni Christi. 33. n. 48.

Bene igitur Poëtarum prudentissimus Horatius.

Beatus ille qui procul negotijs,
Forumq; vitat, & superba Ciuium
Potentiorum limina.

Viue tibi, quantumq; potes, prælustria vita,
Sæuum prælustri fulmen ab axe venit. Ouid.

Plura & notatu digna vide apud Lipsium in
ipsius defensionis posthumæ c. 1.

35. LVXVRIA.) Noli auidiùs esse in omni
epulatione, & non te effundas super omnem escam:
in multis enim escis erit infirmitas, & auiditas ap-
propinquabit vsque ad choleram. Propter crapu-
lam multi obierunt, qui autem abstinens est, adij-
ciet vitam. Eccles. c. 37.

Inter plures caussas longæuitatis Patrum anti-
quorum prioris mundi, non vltimam, sed facile
Principem fuisse Abstinentiam à carne & varietate
ac pluralitate ciborum & potionum, refert Augu-
stinus Torniellus in Annalib. suis sub anno mundi.
1656. fol. 94. n. 7.

Qui continet se intra naturalem modum, pau-
pertatem non sentiet: qui naturalem modum exce-

di

…r, eum in summis opibus paupertas sequetur. Se… c. in Consol. ad Heluiam.

…36. GVLA ET LVXVS.) Sepulchrum patens … guttur eorum. Psal. 5.

Copia ciborum subtilitas intellectus impedi…r. Senec. ep. 15.

Ad maiora me natum existimo, quàm vt ven… mancipium fiam. Senec, Ep. 65.

Ventri obedientes non hominum, sed anima…um loco numerantur. Idem. Ep. 59.

Abstine à cibis, aquam pota aliquando, om…ium appetitum cohibe, vt mox etiam recte, & ra…onabiliter possis appetere, Epictet. & Sen. ep. 18.

Infœlices luxoriosi, qui non intelligunt se …aiorem famem, quam ventrem habere. Sen. ep. …9. sub finem.

Dij boni, quantum hominum vnus venter ex…rcet? Senec. ep. 95.

37. LVCTVS EXTREMVM GAVDIO…VM.) Extrema gaudij luctus occupat, prou. c. 14.

Ita Dijs placitum, voluptati, vt mœror comes …onsequatur. Plaut.

Citò nos omnis voluptas relinquit, quæ fluit …c transit, & pœne antequàm veniat, aufertur. Sen. …e vita beata.

Bellum in media pace consurgit, & auxilia se…uritatis in metum transeunt. Sen. ep. 92.

Inter placidissima terror existit, Sen. ep. 92.

In ipsis voluptatibus causæ doloris exoriuntur. Sen. ep. 91.

Voluptas tunc, cum maximè delectat, extinguitur. Sen. de vita beata.

38. VITA VAPOR ET FVMVS.) Quid est vita nostra? vapor ad modicum durans. Iacob. 4.

Spiritus hominis diffundetur, tanquàm mollis aër, & transibit vita nostra, tanquàm vestigium nubis, & sicut nebula dissoluetur, quæ fugata est à radijs solis. Sap. 2.

Soluimur vt nebulæ, surgens vt in aëra fumus,
Et veluti solui sole pruina solet.
Rumpimur vt stipulæ rapido carpuntur ab igne,
Nil nisi viuendo puluis & vmbra sumus.
Vnde igitur fastus venit? vnde superbia nobis?
Quos fatum post tot tristia triste rapit?

39. HOMO STVPA ET FAVILLA.) Assimilatus sum fauillæ. Iob. 30.

Quomodo si quis rumpit filum de stupa tortum sputamine, cum odorem ignis acceperit, sic vita est hominis. Iob. 15.

Sicut fauilla, quam turbo dispergit. Iob. 22.

Erit fortitudo vestra, vt fauilla stupæ Isa. 5.

40. VITA HOMINIS VENTVS.) Memento quia ventus est vita mea, & non reuertetur oculus meus vt videat bona. Iob. 7.

Recordatus eſt, quia caro ſunt, ventus vadens & non rediens. Pſal. 77.

Homo ventus eſt, & nil aliud quam vmbra. Sophoc.

41. HOMO INSTAR ARANEÆ.)Sicut telæ aranearum, fiducia eius. Iob. 8.

Tabeſcere fecit ſicut araneam animam meam. Pſal. 38.

Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur. Pſal. 89.

42. HOMO PVLVIS ET VMBRA.)Puluis es, & in puluerem reuerteris. Gen. 3.

Dies hominis ſicut puluis prætereunt. Pſal. 145.

Vmbræ tranſitus eſt tempus noſtrum, & non eſt reuerſio finis noſtri. Sap. 12.

Quò pius Æneas, quo Tullus diues & Ancus,
Puluis & vmbra ſumus. Horat.

43. SOMNIVM EST VITA NOSTRA.) Velut ſomnium auolans, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus ſuis. Pſal. 75.

Sicut ſomniat eſuriens & comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua eſt anima eius: ſic etiam qui ſomnians bibit. Eſa. 29.

Nihil inanîus vmbra : videtur enim eſſe aliquid, cum nihil ſit : At hoc quoq; reperit inanius quid Pindarus, nimirum vmbræ ſomnium, vt nemo poſſit dicere, hic eſt aliquis, neque rurſus, hic eſt nullus, ob ſubitam rerum humanarum immutationem. Eraſm. in d. prouerb. Homo bulla.

 Philo

Philo Hebræus. Quid eſt homo? phantaſma temporis.

44. CVRÆ HOMINVM INANES.) Peccatori dedit Deus afflictionem & curam Eccleſ. 2.

Vita noſtra ſicut nebula diſſoluitur, quæ fugata eſt à radijs ſolis, & calore eius aggrauata. Sap. 22.

Quisq; ſuos patimur manes, ſua quemq; remordet
Cura. Virgil.

Scandit æratas vitioſa naues
Cura, nec turbas equitum relinquit,
Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor Euro. Horat.

45. SPES HOMINVM FALLAX.) O fallacem homium ſpem, fragilemque fortunam, & inanes noſtras contentiones, quæ in medio ſpacio franguntur, ſæpè & corruunt, & ante in ipſo portu obruuntur, quàm portum conſpicere potuerunt. Cicero.

Quotquot viuimus, & quam diu viuimus, omnes diuerſa præſentibus, & contraria expectatis, aut ſperamus, aut metuimus, aſſiduò natantes inter ſpei, metusque fluctus. Vellei: Paterc.

46. CALAMITAS RVRALIS.) Quidquid longa ſeries, multis laboribus, multa Dei indulgentia ſtruxit, vel vnus dies ſpargit & diſſipat. Sen. ep. 92.

47. HOMO NIHIL.) Nihil ſunt dies mei. Iob. 7.

Subſtantia mea tanquàm nihil ante te, Pſal. 38.

Omnes gentes quaſi non ſunt coram te, & quaſi nihilum & inane reputatæ ſunt. Eſa. 40.

Ex nihilo facti ſumus, & poſt hac erimus, quaſi non fuerimus. Sap. 2.

Qui ſe putat aliquid eſſe, cum nihil ſit. Paul. ad Galat. 6.

48. MVNDVS ET OMNIA VANITAS.) Vniuerſa vanitas omnis homo viuens, vané conturbatur omnis homo, Tota igitur ſubſtantia apud Deum eſt. Pſal. 38.

Vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Pſal. 90.

Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Eccl. c. 2. 3.

49. OPVM CVPIDITAS.) Tu dies noctesq; cruciaris, cui non ſat eſt, quod eſt, & ipſum quod habes, ne diuturnum ſit futurum, times: neque enim vnquàm expletur aut ſatiatur cupiditatis ſitis, neque ſolùm ea, quæ habes, libidine augendi cruciaris, ſed amittendi metu. Cicero.

Cupiditati nihil ſatis eſt, naturæ parum. Hæc enim homini nihil, quod neceſſarium faciebat, fecit operoſum. Sen. ad Heluiam.

Præter opum deſiderium, omnium rerum eſt ſatietas.

Κακῶν μέγιστον ἐν βροτοῖς ἀπληστία

Maximum malorum hominibus, inexplebilis cupiditas, Menander.

Hi ſunt, quos Horatius inter magnas opes inopes appellauit, de quibus Eraſ. in Adag. Tantali pœna.

50. VERA PAVPERTAS.) qui non quæſita, ſed acquirenda computat, pauper eſt, quippe cui parum eſt, quod habet, ſed plus cupit. Sen. ep. 27.

Multis ad philoſophandum obſtitêre diuitiæ: paupertas expedita eſt, ſecura eſt. Sen. ep. 17.

Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Maiorumq; fames. Horat.

Non qui parum habet, ſed quid plura cupit, pauper eſt. Quid refert, quantum in arca, quantum in horreis lateat? quantum paſcat, aut fœneretur, ſi alieno imminet? ſi non acquiſita, ſed acquirenda concupiſcit. Sen. ep: 2.

51. VERÆ DIVITIÆ.) Habentes alimenta, & quibus tegamur, contenti ſumus. 1. Timoth. 6.

Sint mores ſine auaritia. contenti præſentibus: Ipſe enim dixit, non te derelinquam, neque deſeram. Paul. ad Hebr. c. 13.

Ἀρκεῖσθαι παροῦσι, καὶ ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι.
Contentus ſis præſentibus, & alienis abſtinens.

Cui ſua non videntur ampliſſima, licet totius mundi ſit dominus, miſer eſt, Sen. ep. 9.

Non eſt beatus, qui ſe non putat eſſe: Cui

m paupertate bene conuenit, diues eſt, Sen.
1.

Modus diuitiarum primus eſt, habere quod
ceſſe eſt : proximus quod ſat eſt : Animus enim
, qui diuites facit.

i ſatis eſt, quod contingit, nihil amplius optet.
Horat.

Proprium hoc eſt Beati, præſentibus, qualia-
nque ſint, contentum eſſe, ſuis gaudere, nec
aiora domeſticis cupere. Sen. de vita beata. c. 6.
pſ. Manuduct: lib. 3. diſſert. 5.

52. DIVITIÆ, FALSÆ ET PERICV-
OSÆ.) Quid prodeſt homini, ſi vel totum mun-
um lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patia-
ur? Marc. 16.

Qui volunt diteſcere, incidunt in tentationem,
t laqueum, & cupiditates multas, ſtultas & no-
ias, quæ demergunt homines in exitium, & inte-
itum: radix ſiquidem omnium malorum eſt, ſtu-
ium pecuniæ. 1. Timoth. 6.

Melius eſt modicum iuſto, ſuper diuitias mul-
as peccatoris. Pſal: 36.

Multis diuitias paraſſe, non finis miſeriarum
eſt, ſed mutatio. Sen. ep. 17.

Vt diteſcas, ne feſtines, ne citò pauper fias.
Nemo diues citò euaſit, ſi iuſtus fuerit. Menander.
Interea pleno cum turget ſacculus ære,

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit:
Et minùs hanc optat, qui non habet. Iuuenal.

Cupiditati cæcæ tria adiuncta sunt, vel perpetua comitantur vitia. ἀσχημοσύνη: ἀμετρία: ἀκαιρ… hoc est. Indecorum, immodicum, intempe…uum. Lips. ad. ep. Sen. 16.

Licet preciosa quæque (puta aurum, arge…tum, omnium nationum lapides preciosi, fami… numerosa, mulæ & equi sagini, omnes vnius co…ris) congerantur, nunquàm explebunt animum i…explebilem. Sen. in consol. ad Helui. c 11.

Multa petentibus
Desunt multa: bene est cui Deus obtulit
Parca, quod satis est, manu. Horat.

53. EXEMPLA MOVENT.) Longum it… est per præcepta, breue & efficax per exempla: H…mines minùs sensu & auribus, quam oculis cred…mus. Sen. ep. 7.

Segnius irritant animos, demissa per aures,
Quàm quæ sunt oculis commissa fidelibus. Horat.

54. AVRI ET HONORVM FAMES.) Quo…cunque in medium fortuna protulit, quicunqu… membra & partes alienæ potentiæ fuerunt, horum gratia viguit, domus frequentata est, dum ipsi stete…runt, post ipsos citò memoria defecit. Sen. ep. 21.

Abstrahunt à recto diuitiæ, honores, poten…tiæ, & cætera, quæ opinione nostra cara sunt, preci… vilia. Sen. ep. 81.

Id

Id agere debemus, vt irritamenta vitiorum quam longiſſimè profugiamus. Sen. ep. 52.

55. MALIGNITAS MVNDI.) Omne quod est in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & Superbia vitæ. 1. Io. 2.

Omnes in viam ſuam declinauerunt, vnuſquiſque ad auaritiam ſuam, à ſummo vſque ad nouiſſimum. Eſa. c. 56.

56. SENECTVS NON CONTEMNENDA.) Inter alias impiorum voces, quæ à ſapiente ca. 2. numerantur, eſt etiam illa: non reuereamur canos multi temporis.

Ex paruis Hierichontis pueris, qui egreſſi ciuitatem illudebant prophetæ Heliſæo ſeni, montem ægrè aſcendenti, acclamantibus: Aſcende calue, aſcende calue, vrſi duo ex vicino ſaltu erumpentes, quadraginta & duos pueros laniauerunt. 4. Regum. c. 2.

57. LVXVS EVROPÆVS.) Vini vſum præ alijs Europæ gentibus Germanis antiquis, maximè iis, qui paulo longiùs à ripa, hoc eſt, Rheno degebant, rariorem fuiſſe, videre eſt apud Tacitum: Importato vino, ſicut etiam peregrinis menſis & ferculis, Germanis interdictum fuiſſe, teſtatũ reliquit Cæſar in ſuis commentarijs lib. 4, & 6. Quantũ hodie à prædicto vſu non ſolũ potandi, ſed & veſtiendi receſſum ſit, dum ab vltimis terrarum partibus,

quibus

quibus ſol & oritur, & occidit, omnis generis ill[illegible] bræ, tàm in veſtibus, quàm in conuiuiorum ap[illegible] ratibus importentur, perniciosà & notorià exp[illegible] entià conſtat, & ad dedecus nobiliſſimæ natio[illegible] reſtat.

Conuiuiorum & veſtium Luxuria ægræ c[illegible] tatis indicia ſunt. Sen. Ep. 114.

Id quod vnum toto agimus animo, nondu[illegible] perfecimus, vt peſſimi eſſemus: adhuc in proce[illegible] vitia ſunt. Sen. de natural. quæſt. lib. 7. c. 31. vbi[illegible] deprauata luxuriæ, impudicitiæ, leuitatis & corp[illegible] rum politurà, cæterorumque vitiorum conſuetu[illegible] ne, quæ tum temporis Romæ vigebant, illa dep[illegible] git, quæ in hodiernos Europæ mores optimè q[illegible] drant, & malorum impendentium præſagia e[illegible] videntur.

58. GERMANORVM VETERVM CV[illegible] TVS.) De veterum Germanorum cultu & veſtie[illegible] di conſuetudine, ita Cæſar in Comment: belli Ga[illegible] lib. 6. pellibus (inquit) aut paruis rhenonum t[illegible] gumentis vtuntur, magna corporis parte nuda.

Tacitus de moribus Germanorum: Gerunt (in[illegible] quit) & ferarum pelles, proximi ripæ (hoc eſt Rh[illegible] no) negligenter, vlteriores exquiſitiùs, vt quibu[illegible] nullus per commercia cultus. Eligunt feras, detra[illegible] cta velamina ſpargunt maculis, & pellibus bellua[illegible]

rum

. Sarmatæ fluentibus, Germani singula mem-
:xprimentibus vestibus vtebantur.

9. SVPERBIA MVNDI.) Cum aliquando
ublico Græcorum conuentu Seni cuidam ho-
ato ad synedrion paulo tardius venienti Lacede-
nij assurgerent, Atheniensibus suo se loco nihil
uentibus, natum est prouerbium, Athenienses
cere quid honestum, & quid sit faciendum, La-
æmonios facere & seruare:

60. IVDICIVM PARTICVLARE.) Vita
unctos statim & RECTA, hoc est, in continen-
adeoque in ipso decessus sui momento, senten-
m suam, vel damnationis, vel saluationis auffer-
, exemplo diuitis epulonis, & pauperis Lazari,
m Latronis cum Christo crucifixi, docemur.

Quod Dionysius Carthusianus in illo libello,
ı colloquio cum Fratre, de particulari Iudicio a-
marum deducit & indubitatum facit.

Facile est coram Deo in die obitus retribuere
icuique secundum vias suas. Ecclesiast. cap. 11.

Quid egeris, tunc videbis, quando animam a-
s. Sen. Ep. 26.

Reiecta igitur, & dudum confutata est illorum
pinio, qui piorum hominum spiritus, qui corpo-
: soluti, nulla purgatione egent, non rectà & sta-
m ad fruendam beatitudinem, quæ in clara Dei
visio-

visione sita est, admitti, sed vsque ad vltimum iudicij diem, in quibusdam abditis receptaculis, vt nec Deum videant, nec beati dici possint, seruari asseruerunt. Quem errorem refutatum videre licet apud Cardinalem Bellarminum in septimæ partis controuersia generali, quæ est, de sanctis lib. 1. c. 1. Et Genebrardum Theologum Parisiensem in sua Chronologia ad annum mundi. 1327.

61. IRA DEI.) Qui sine ira Deum esse credunt, dissoluunt omnem Religionem, sine qua aut immanitate belluis, aut stultitia pecudibus adæquantur, Lactantius de ira Dei. c. 22. in quo toto libro, Deum malis irasci, & ergà bonos gratia commoueri, luculenter declarat.

Scitote esse Iudicium. Iob. c. 19. in fin. Errare noli: est apud inferos Iudicium, quod faciet Deus omnium Dominus, cuius nomen admirabile. Philæmon.

62. FACTA VERBIS RESPONDEANT.) Non est Philosophia vulgare artificium, nec ostensioni paratum, non in verbis, sed in factis est. Ante omnia enim videndum est, an philosophià in vita profeceris. Sen. epist. 16.

Verba rebus probanda. Maximum hoc est officium Sapientiæ, & Iudicium, vt verbis opera concordent. Sen. ep. 20.

Turpissimum est, quòd nobis obijci solet verba Philo

losophiæ, non opera nos tractare. Idem. ep. 24.

Mendacium incongruum est, & ineptum, non opere, sed in labijs habere bonitatem. Lactantius.

63. INSIPIENS.) Dixit in corde suo non est Deus. psal. 13.

Propter quod irritauit impius Deum? Dixit in corde suo, non requiret. Psal. 8.

Dixerunt impij: Quomodo scit Deus? & si scientia in excelso? Psal: 72.

Saduceorum secta tenebat, non esse resurrectionem, neq; angelum, neque spiritum. Act. c. 25.

Apud antiquissimos philosophos, qui ante Socratem floruerunt, nulla fuit dubitatio, quin sit Deus, cuius prouidentia omnia regantur. Primus extitit tempore Socratis Prothagoras, qui ausus fuit dicere, sibi non liquere, vtrùm esset aliqua Diuinitas, nec ne. Quæ disputatio eius adeo impia, & contra veritatē, & Religionem iudicata est, vt & ipsum Athenienses expulerint suis finibus, & libros eius in concione, quibus hæc continebantur, exusserint. Multis post annis ibidem (Athenis) extitit quidā Diagoras, qui nullū omninò Deum diceret, ob quā sententiā nominatus est ἄθεος Lact. de ira Dei. c. 9.

Et Aristoteles, Impietatis postulatus, vt de Dijs malè sentiens, in Chalcidem, Eubeæ oppidum profectus mortifero epoto veneno, perijsse traditur. Vide P. Andreā Scotū, de comparata vita Arestotelis, &

Demo-

Demosthenis, Olymp. 114. Anno 3. quo am[...] hæc Græciæ lumina extincta fuerunt, relictà po[...] immortali nominum suorum memorià.

Veteres Philosophi veritatis sacrarum lite[...]rum ignari, de pœnis Infernalibus fabulosa pers[...]sione crediderunt, vel saltem vtilitatis gratia ([...] nimirum homines metu pœnarum in officio con[...]nerentur) Vulgo inculcârunt, scriptisq; suis sig[...]tum reliquerunt, per fluuium Lethæum, error[...] animæ, obliuiscentis maiestatem creationis su[...] Vitæque beatæ: per Phlegetontem, ardores i[...]rum, & cupiditatum: per Achærontem, dictoru[...] factorumque in hac vita pœnitentiam, quæ pl[...]runque actiones imprudenter institutas sequitu[...] per Cocytum, quidquid hominem in luctum, l[...]chrymasque compellit: per stygem, gurgitem [...]diorum, quæ homines inter se exercent, intel[...]gendum esse. Vide Macrob. in somnium Scipioni[...] lib. 1. c. 10.

Ex Epicuri schola est, pœnas infernales no[...] esse vllas: à Poëtis tantum vtilitatis gratia iuuentu[...] esse, quod Lactantius lib. 7. c. 7. & alijs in loc[...] confutat.

64. FATVM, vel, CASVS.) Nota est anti[...]quorum Philosophorum altercatio, vtrum fato, a[...] casu, an Dei prouidentia Mundus regatur: Stoic[...] fato, Epicuræi Casu, Socratici & Platonici Deo d[...]

spo[...]

onente omnia fieri aſſerebant : Deo libenter pa-edum, fortunæ contumaciter reſiſtendũ, Deum euendum, Caſum ferendum eſſe. Videatur Sene-c. epiſt. 16. & ibi Lipſius, & in Phiſiologiæ ſuæ lib. . 10. cum aliquot ſequentibus.

Arrianus ad Epictetum lib. 1. c. 12. ſic habet: Dijs, ſunt (puta impij & inſipientes) qui ne-at vllum Numen : Sunt qui eſſe concedant, ſed auum, incurium, & nulli rei prouidere : Sunt tij, qui & eſſe, & prouidere admittunt, ſed non i magnis & cœleſtibus, terrenorum autem nul- Quarti & cœleſtibus, & terreſtribus, ſed vni-rſis duntaxat, non autem ſingulis & vnicuique rſim: At quinti, inter quos Vlyſſes & Socrates ntellige Homerum, Socratem & Platonem) aſſe-nt, ſtatuuntque ſe clàm Deo nihil ne mouere qui-m poſſe. Plura in hanc ſententiam qui volet, vi-at Lipſij allegata. lib. 1. Phiſiologiæ.

65. De Deo.) Qui Deum eſſe, eumque nnia ſapientiſſime regere & curare, auſi fuerunt gare, illos non modo non fuiſſe philoſophos, ſed homines quidem, Lactant. lib. 7. capi 9. graui-r diſputat, eoſque confutat. Sanè ſi Lactantius confirmandis noſtris tam paratus fuiſſet, atque in ſtruendis alienis, vix ſuo æuo circa annum Do-ini 320. ſub Conſtantino Magno ſibi parem ha-uiſſet, teſte Hieronymo, de Scriptoribus Eccleſia-icis & epiſt. 13. & 124.

Deum vnum, bonum, præſcium futuri, & p
tentem eſſe mali auertendi, & boni conferendi, h
minemque ἀυτεξούσιον, hoc eſt liberum ſui arbitr
ſuæque poteſtatis à Deo inſtitutum & formatum
ac proinde hominem ipſum non Deum, perdition
ſuæ cauſſam eſſe, & auctorẽ, Tertullianus aduerſu
Marcionem lib. 2. à capite 5. vſque ad finem illiu
libri, & paſſim aduerſus Simonianos & Valentinia
nos hæreticos grauiſſimè defendit, & Iacobus Pa
melius, Theologus Louanienſis doctiſſimus, arti
culum illum de libero hominis arbitrio contra neo
tericos ad dictum cap. 5. Tertulliani inſigniter de
clarat.

Deus cuſtos, rectorquè eſt vniuerſi, animus ac
ſpiritus, mundani huius operis. Dominus & artifex
cui nomen omne conuenit: Ipſe enim eſt totum,
quod vides, totus ſuis partibus inditus, & sè ſuſti
nens vi ſua. Seneca. Natural. Quæſt: lib. 2. c. 45.

66. PECCATOR MISERESCENS SVI.) Miſerere animæ tuæ, placens Deo, & contine, & congrega cor tuum in ſanctitate eius. Eccleſ. c. 30.

Egredimini de medio Babylonis populus meus, & ſaluet vnusquiſque animam ſuam, ab ira furoris Domini. Hierem. c. 51.

67. MEMORIA NOVISSIMORVM.) In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima, & in æternum non peccabis. Eccleſ. 7.

Gens

Gens abſque conſilio & prudentia: Vtinam ſa-
perent & intelligerent nouiſſima. Deuter. 32.

Nil ſic hominem reuocat à peccato, quàm frequens mortis cogitatio. Auguſt.

Tota vita ſapientis, mortis eſt meditatio. Plato.

Nihil tàm æquè tibi profuerit ad temperantiam omnium rerum, quam frequens cogitatio breuis aui, & huis incerti. Sen. ep. 114.

Mortem ſemper præ oculis habendo vitam hanc tranſigere debemus. Lucian. in Charont.

Annos æternitatis ſemper in mente habe. Pſ. 76.

Nunquàm ſatis dicitur, quod nunquàm ſatis diſcitur, quibuſdam remedia monſtranda, quibuſdam inculcanda ſunt. Sen. ep. 27.

Nihil ad rem pertinet, quo loco & tempore deſinas viuere, Tantum bonam clauſulam impone. Sen. Ep. 77, omnino in fin.

68. IVDICII ASSIDVA RECORDATIO.) Quidquid ago, ſiue comedo, ſiue bibo, ſemper vox illa ſonat in auribus meis, ſurgite mortui, venite ad iudicium. Hieronym.

69. FRÆNVM PECCATORVM.) Quando te inuitat appetitus ad peccandum, cogita extremum Iudicium. Baſil.

Ira furor breuis eſt, animum rege, qui niſi paret,
Imperat; hunc frænis, hunc tu compeſce catenis.
Horat.

70. Cogita Mori.) Ita te obſerua & a loquere, ac ſi dies ille laturus ſententiam de omnibus vitæ annis venerit: Quidquid facies, reſpice ad mortem. Sen. epiſt. 114.

Nulla res magis ad extirpanda vitia prodeſt, quàm cogitatio mortalitatis: ſibi quiſque vt alteri dicat, quid iuuat tanquàm in æternum genitos breuiſſimam ætatem diſſipare? Sen. de ira. lib. 3.

Erit quandoque terminus rebus humanis, cum partes terræ interire debuerint, abolerique funditus. Sen. natur. quæ. lib. 3. c. 29. Lipſ. Phyſiolog. lib. 2. c. 20. & 21.

Deſinet ira (ſicut etiam alia vitia) & erit moderatior, qui ſciet ſibi quotidie ad Iudicium veniendum eſſe. Sen.

Magna nobis, ſi diſſimulare non volumus, neceſſitas probitatis, cùm ante oculos Iudicis cuncta cernentis agamus. Boët. in Proſa vlt: lib. 5. de conſol.

71. Ivdicivm Extremvm Et Generale.) Horrorem extremi Iudicij nec linguæ hominum effari, nec mens humana cogitando capeſſere poteſt, de quo Euangeliſtæ Matth. 24. & 25. Marc. 13. Luc. 21. & 23. ibi: Dicent montibus, cadite ſuper nos, & collibus, operite nos. S. Ioan. in Apocal. c. 6. ſub. fin. Addantur his quæ Lactantius lib. 7. c. 16. ſcribit vbi illud Sibyllæ allegat.

ίλπιγξ οὐρανόθεν φώνην πολυτρήνον ἀφίσει,
uba è cœlo luctuoſam vocem emittet.

Cauſas quare Deo placuerit, tametſi in par-
culari iudicio, de quo ſupra nu. 60. ſuam quiſque
ntentiam vitæ vel mortis acceperit, nihilominus
oſt finem mundi generale iudicium exercere, vide
pud Ioſephum Acoſtam de nouiſſimis tempori-
us lib. 1. c. 8.

71. DEO OMNIA MANIFESTA.)

ιν ἡ πρόνοια ἰδίᾳ, καὶ δημοσίᾳ, καὶ πανταχοῦ.

Eſt prouidentia priuatim, & publice, & vbiq;.
lemens Alexandrinus.

Non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpectu
ei, omnia enim nuda & aperta ſunt oculis eius,
d quem nobis ſermo. Ad Hebr. 4.

Non vniuerſo hominum generi ſolum, ſed
tiam ſingulis à Dijs Immortalibus conſulitur, ac
rouidetur. Cicero lib. 3. De natura Deor.

Conditor orbis ex alto cuncta intuetur,
Quæ ſunt, quæ fuerint, veniantque,
Vno mentis cernit ictu:
Verum hunc poſſis dicere ſolem. Boet.
de conſ. lib. 5. metro. 3.

Deus nouit omnia, non ſolùm quæ fuerunt &
ſunt, ſed etiam futura, & ſingulares cuiuſque mo-
tus, animum inſpiciens intrinſecùs omnium & ſin-
gulorum, æternam habens intelligentiam, & quod

in theatro fit ſenſim, ſcilicet inſpiciendo, circum-
ſpiciendo, conſpiciendo, hoc in Deo ſimul fit, &
aceruatim. Omnia enim & ſingula intuetur vna ap-
plicatione, quam Græci μίαν προβολὴν vocant.
Hinc Ægyptij oculos ex pretioſiſſima & perſpica-
ciſſima quaque materia fabricabant, & in templis
Dijs ſuis conſecrabant, tacitè ſignificantes, quòd
Deus omnia omninò videt. Hæc ex Clemente Ale-
xandrino refert opt. & Doctiſſ. Dom. Albertus
Hungerus, nuper Proconcellarius vniuerſitatis In-
golſtadianæ, in aureo illo ſuo precum Chriſtiana-
rum libro. ca. 10. metro. 3. ex Cyrillo.

ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γινόμενα.

Oculus Iuſtitiæ omnia, quæ facta ſunt, fiunt
& futura ſunt, videt.

Ὀξὺς θεοῦ δ' ὀφθαλμὸς εἰς πάνθ' ὁρᾷν.

Acutus Dei oculus ad res omnes cernendas.
Menand.

Deus ab æterno cuncta proſpiciens prouiden-
tiæ cernit intuitu, & ſuis quæque meritis prædeſti-
nata diſponit. Boët. Proſ. 2. lib. 5. Plura, ſi libet,
videre licet, apud Lipſium, de Conſtantia lib. 1.
c. 13. & 14. & Phyſiol. lib. 1. c. 11.

73. De Stylo Ferreo.) Stylo ferreo
ſcripta ſeu notata eſſe in libris ſacris illa intelligun-
tur, quæ perpetuo ſunt manſura, omnibus muta-
tionibus exempta. Sic illud in Iob. ca. 19. Quis
mihi

hi det, vt exarentur in libro ſtylo ferreo? Sic
erem. cap. 17. peccatum Iudæ ſcriptum eſt ſtylo
rreo.

Sic tres Parcæ FATI amanuenſes, ſcribæ vel
cretariæ à poëtis finguntur, ſtylo ferreo vel etiam
amantino decreta Dei immutabilia adnotare, &
libros vitæ & mortis omnia & ſingula referre.
elebo (inquit Dominus. Deutor. c. 22.) illum,
i mihi peccauerit, de libro vitæ. Pſal. 68. & A-
pc. c. 20.

74. ASSESSORES VLTIMI IVDICII.)
men dico vobis, quod vos, qui ſecuti eſtis me, in
generatione, cum ſederit filius hominis in ſede
aieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos, ſuper ſedes duode-
m iudicantes duodecim tribus Iſrael. Matth. 19.

Quæ de Æaco, Minoë & Rhadamanto Poëtæ
bulantur, vulgo nota ſunt.

75. MILLE MILLIA.) Millia millium mi-
iſtrabant illi, & decies centies centena millia aſſi-
ebant ei, Iudicium ſedebat, & libri aperti ſunt.
Dan. c. 7.

76. VALLIS IOSAPHAT.) Conſurgent
 aſcendent gentes in valle Ioſaphat: quia ibi
edebo, vt iudicem omnes gentes in circuitu;
oël. c. 3.

77. PRÆDESTINATIO.) Spectator cun-
ctorum Deus, viſioniſque eius præſens ſemper

Æternitas, cum nostrorum actuum futura qualita-te concurrens, bonis præmia, malis supplicia di-spensat. Boët. l. 5. de consol. pros. vlt. sub fin.

Altissima est scientia & prouidentia Dei, attin-gens à fine vsque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter. Sapient. c. 8.

78. SENTENTIA EXTREMI IVDICII.) Multi ex his qui dormiunt in terræ puluere, euigi-labunt: alij in vitam æternam, alij in opprobrium, vt videant semper, &c. Dan. c. 12.

Ibunt hi (maledicti & damnati) in supplicium æternum, iusti verò in vitam æternam. Matth. 25.

79. FVRIÆ INFERNALES.) Furias tres, Megæram, Alecto, & Thesyphonen, examina-trices conscientiarum & commissorum delictorum executrices strenuas, faciunt Poëtæ, significare vo-lentes, à Dijs odio & punitione persequendos ho-mines malos, sine intermissione. Phurnutius in ex-plicatione fabularum Poëtarum, allegatus quoque à R. P. Pontano. in lib. 6. Æneid. pag. 1470. in princ.

80. NON TARDANDVM.) Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subitò enim venit ira illius, & in tempore vindic-tæ, disperdet te. Eccles. c. 15.

Desinit esse remedio locus, vbi quæ fuerunt vitia, mores fiunt. Sen. ep. 39. in fine.

Maxima

Maxima vitæ iactura dilatio est, illa primum
quemque extrahit diem, illa eripit præsentia, dum
ulteriora promittit. Sen.

Qui omnes dies tanquam vitam ordinat, nec
optat crastinum, nec metuit. Senec. de vita beata.

Maximum viuendi impedimentum est expectatio, quæ pendet ex crastino, Seneca.

Alexander Magnus interrogatus, quomodo
tot & tam magnas res, tam celeriter & fæliciter
gessserit, respondit, ὀυδὲν ἀναβαλλόμενος, hoc est,
nihil differendo, Alciatus refert in problematis.

81. NON DORMIENDVM.) Venit tempus, prope est dies occisionis. Eccles. c. 7.

Quid inter cedere & venire diem differat, Iure consultis notum est, ex L. Cedere diem. ff. De
verb. signif.

Venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuent. Ioann. ca. 5.

Scitote, quia hora est iam nos de somno surgere. S. Paul. ad Rom. 13.

Hi iam verè viuere, & animo frui videntur, qui
alicui negotio intenti, præclari facinoris aut artis
suæ famam quærunt. Sallust.

Omnes horas complectere; sic fiet, vt minus
ex crastino pendeas, si hodierno manum inieceris,

dum differtur, vita tranſcurrit: Omnia aliena ſunt, tempus tantum noſtrum. Sen. ep. 1.

Inter ſpem, curamq́, timores inter, & iras
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum. Horat.
Tu quamcunq́, Deus tibi fortunauerit horam,
Gratà ſumme manu, nec dulcia differ in annum.

Interrogatus Muſonius, quiſnam optime diem extremum claudere poſſit? qui (inquit) poſtremum ſibi diem ſemper inſtare propoſuerit S. Maximus.

82. VIA ANGVSTA AD COELVM.) Intrate per anguſtam portam: quia lata porta eſt, & ſpacioſa via, quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt, qui intrant per eam. Matth. 7.

Contendite intrare per anguſtam portam, quia multi (dico vobis) quærent intrare, & non poterunt. Luc. 13.

Multi ſunt vocati, pauci vero electi. Matth. 20.

Non eſt iuſtus quiſquam, non eſt intelligens, non eſt requirens Deum, omnes ſimul inutiles facti ſunt, non eſt qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnum. Pſal. 13. Paul. ad Rom. 13. Eſa. c. 56. in fine. vide ſuperius, numero. 32.

83. TIMOR DOMINI.) Deum time & mandata eius ſerua, hoc eſt enim omnis homo. Eccleſiaſtes cap. vlt.

Corona ſapientiæ, Timor Domini: Timor Domini expellit peccatum: nam qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari. Eccl. c. 1. & 2. per totum. Ti-

Timor Dei solus est, qui custodit hominum
[...]er se societatem, per quem vita ipsa sustinetur,
[...]nitur, gubernatur. Is autem timor auferetur, si
[...]rit homini persuasum, quod iræ sit expers Deus,
[...]em moueri & indignari, non modo cum iniusta
[...]nt, communis vtilitas, sed etiam ratio ipsa &
[...]itas persuadet. Lactan. de ira Dei. ca. 12. Adde,
[...]æ superius nu. 61. & 65.

84. TRIA IVRIS PRÆCEPTA,) Hone-
[...] viuere: neminem lædere: suum cuiq; tribuere.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde
[...]o (per intellectum) & in tota anima tua (per vo-
[...]ntatem) & in tota mente tua (per memoriam)
[...]oc est maximum & primum mandatum, secun
[...]im autem simile huic, diliges proximum tuum si-
[...]t te ipsum. In his duobus mandatis vniuersa lex
[...]ndet, & prophetæ. Matthæi 22.

85. FATVM AGNOSCE.) Quod Græcis ab
[...]rdine & perpetua serie causarum inter se conne-
[...]rum, εἱμαρμένην, id latinis (teste Cicerone lib.
[...] de diuinat: & Prisciano) placuit FATVM nun-
[...]pare, à fando, tanquam dictum, iussum, & de-
[...]retum diuinum, quo omnia fiunt, reguntur & cu-
[...]ntur. Recte igitur fatum vox Dei & sanctio di-
[...]inæ MENTIS à Lipsio indigitatur: Nam nomen
[...]ATI, sicut etiam PROVIDENTIÆ (ex qua FA-
[...]VM nascitur, seu FATI antecedens est) DEO
ipsi

ipsi conuenit, ita vt qui DEVM, qui est causa ca
sarum, à quo omnia suspensa sunt, FATVM
PROVIDENTIAM appellent, non errent, ne
peccent, iuxta Senecam Natural: Quæst: lib
cap. 45, Per FATVM igitur DEVS & diuina p
uidentia hoc loco intelligatur. Alia de FAT
quatenus illud æternæ mentis ἄρρητον καὶ ἀκατάληπτ
inexplicabile & incomprehensibile consilium e
puta quare Deus Iacobum amauit, Esau òdio h
buit, quare in die supremæ necessitatis, duobus i
lecto vno, vel in vno eodemque pistrino reperti
vnus assumetur, alter relinquetur, hæc, inquam
non sunt huius loci & instituti huc transscriber
Theodidactis & Theologis, tanquam scrutato
bus scripturarum, hæc debentur. Sufficiunt nob
illa, quæ Iustus Lipsius, exactissimus ille reru
omnium scitu dignarum & vtilium indagator, i
aureo illo Politicorum suorum lib. 1. c. 4. & Ph
siolog. lib. 1. c. 12. & sequentibus aliquot, præse
tim c. 17. sub finem, & ante hos in lib. 1. De Co
stantia à cap. 14. vsque ad 21. compilauit, vbi e
plicatis veterum Philosophorum & Orthodoxo
rum Ecclesiæ Patrum Sententijs, duo salubrite
monet. Prius quid fatum Christianorum differat
Stoico: alterum à curiosà Fati indagatione cauen
dum esse, tanquam à re ancipite, periculi plenà. Vi
deatur idem Lipsius in defensione sua posthuma. c
10.

86. SPE

86. SPES ET FIDVCIA IN DEVM.) Re-
[s]pite filij nationes hominum & ſcitote, quia nul-
[lu]s ſperauit in Dominum & confuſus eſt. Eccl. c. 2.
Vnicum eſt inter homines, Deumq; commer-
[ciu]m, SPERARE ET DEPRECARI: Animæ
[hu]manæ deſtitutæ & priuatæ hoc commercio, in
[ext]remam incidunt ſeruitutem, quippe vitijs dedi-
[tæ], rationis propriæ poſſeſſione cadunt, ſua quo-
[da]mmodo propria libertate captiuæ. Boëthius in
[l]ib. 5. de conſol.
87. VOLVNTATIS HVMANÆ CVM DI-
[VI]NA VNIO ET CONFORMITAS.) Vt vo-
[lu]ntas Domini, ſicut in cœlo, ſic etiam in terra fiat,
[à C]hriſto Domino noſtro, non ſolum docemur,
[Ma]tth. c. 7. Luc. c. 11. verum etiam eiuſdem exem-
[pl]o in paſſione ſua Deum patrem ſic orantis: non
[m]ea, Pater, ſed tua voluntas fiat, informamur.
Ab agnitione igitur prouidentiæ diuinæ: à fir-
[m]a in Deum ſpe & fiducia: denique à voluntatis
[no]ſtræ cum diuina vnione & conformitate, tran-
[qu]illitatem, adeoq; beatitudinem hominis depen-
[de]re, ſanctorum virorum doctrinis & exemplis,
[q]uibus pleni ſunt libri & ſacræ omnium temporum
[h]iſtoriæ, admonemur. Conſtitui (inquit Epicte-
[tu]s) & conformaui voluntatem meam, voluntati
[di]uinæ: vult me febricitare? & ego volo: aliquid
[a]ggredi? volo. potiri? volo. non potiri? nolo. mo-
ri?

ri? volo. Videantur illi, qui ad cap. 77. & 78. ... ... cteri & in his præcipue ſimplicius commen... ſunt, & Ianus Bernartius Mechlinienſis, doc... mus nuperrimus commentator Boëthij in pro... 2.am & vltimam lib. 5, de conſol.

88. AVREA CATENA HOMERI.) H... catena Homeri, quem Macrobius omnium diui... rum adinuentionum, tanquam fontem & origin... merito admiratur, paſſim apud ſcriptores, ſingul... ter apud eundem Macrob. in Som. Scip. 1. c. 14. ... lebratur, quæ catena nihil eſt aliud, quam inue... gabilis illa cauſſarum ſeries & connexio, quà ... pera cum inferis, diuina cum humanis, per volu... tatem Dei & hominis, inexplicabili Dei conſi... colligata ſunt, & cohærent, vide Lipſium de Co... ſtantia lib. 1. cap. 14.

89. CVRIOSITAS.) Altiora te, ne quæſi... ris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed quæ pr... cepit tibi Deus, illa cogita ſemper, & in pluri... operibus ne ſis curioſus. Eccleſ. c. 3.

Qui maieſtatis eſt Scrutator, opprimetur gloria, prouerb. c. 27.

Noli altum ſapere, ſed time. Paulus. Ad Roma... nos c. 11.

In arduis & abſtruſis iſtiusmodi quæſtion... bus, veluti an, quid, & qualis ſit Deus, an, & quid ſit eius prouidentia & prædeſtinatio, qui... fatum

fam, quid necessitas, & in similibus quæstioni-
bus vir bonus & pius debet animum suum guber-
nori vniuersi submittere, & sicut boni ciues
i ciuitatis parere, in causas vero legis & quid
islatoris animum ad aliquid statuendum moue-
s non inquirere. Arrianus ad Epictetum lib. 1.
). 12.

Curiositatibus istiusmodi, quas Deos quoque
isse scribitur, obuiam eundum est per patientiam
constantiam.

90. SCALA IACOBI PATRIARCHI.)
detur Homerus. Iliad. lib. 8. catenam suam
ream ex Moisis ca. 28. Genes. sumpsisse, & sca-
n illam, quâ in terris positâ, & ad summum
lum, vsque ad Deum ipsum pertingente, Iacob
idi incubans, & altum dormiens, vidit angelos
cendentes & descendentes, tanquam nuncios in-
Deum & Homines, in catenam auream mutasse.
ideatur R.us admodum & doctissimus P. Bene-
ctus Pererius in d. ca. 28. Genes. in tert. disp. vbi
ndem prouidentiam, qua Deus res humanas non
llum coràm intuetur, sed etiam curat & modera-
r, per Moisem primùm, & post illum, si non etiam
illo, per Homerum significatam esse haud ob-
urè innuit.

91. ANGELI CVSTODES.) Pertinent eodem,
ad istam scalam Iacobæam faciunt, quæ in libro
de

de Deo Socratis Apuleius, vt philosophus Platonicus (quem in illo libro egregie præstitit, alioqui non boni nominis scriptor) commemorat de diuinis medijs potestatibus, quæ inter summum æthera, & infimas terras intersitæ, desideria hominum & merita ad Deum referunt, inter terricolas & cœlicolas hinc precum, inde donorum repræsentatores, qui vltro citroque portant, hinc petitiones, inde suppetias, ceu quidam vtrinque interpretes & salutigeri. Per hos cuncta cœlestium voluntate, sed prædictarum diuinarum potestatum obsequio & operà & ministerio dirigi.

Ibidem idem Apuleius, Ex sublimiore (inquit) ἐυδαιμόνων copià, Plato autumabat singulis hominibus in vita agenda testes & custodes singulos additos, qui nemini conspicui semper adsint, arbitri omnium, non solum actionum, verum etiam cogitatorum: ac vbi vità reddità migrandum est, eundem illum, qui nobis præditus fuit, raptare & trahere, veluti custodiam suam ad iudicium, atque illis in causà dicendà assistere: si quæ comentiatur redarguere, si quæ vera dicat, asseuerare, prorsus ipsius testimonio ferri sententiam. Hæc ex Platone Apuleius. Idem ferè Arrianus ad Epictetum lib. 1. c. 12. Deus (inquit) procuratorem vnicuique addidit genium cuiusque, illumq; illi custodem tradidit, & tali quidem, qui nec dormiat, nec decipiatur.

Quid

Quid de Angelo custode clarius? quid euidentius? plnra, si libet, videantur apud Lipsium Phisiolog. lib. 1. dissertat. 19. & 20. vbi de Genijs bonis & malis, eorumque officijs & effectibus multa, Platonem, Apuleium, & alios sacræ & profanæ Philosophiæ Patres allegans.

(92. DEO FIDENDVM.) Consultissimum est, vt qui ad veram beatitudinem, animique tranquillitatem, non solum in hoc mundo, sed etiam in futuris sæculis assequendam aspiramus, illud S. Petri Apostoli consilium, vel potius præceptum sequamur. Satagite (ait ille in ep. sua. 2. c. 1.) vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.

Quin etiam Seneca & Epictetus, quamuis animo stoicissimi, ad cœlestis Numinis auxilium in aduersis, & huius mundi procellis, tanquam ad sacram anchoram confugiendum esse suaserunt. Vota talia (inquit Seneca Ep. 10.) suscipe; Roga Deum bonam mentem, bonam valetudinem animi: deinde corporis: Sic viue cum hominibus, tanquam Deus videat, sic loquere cum Deo, tanquam homines audiant.

Idem Seneca Epist. 107. illud Cleantis Philosophi commendat.

Duc me parens, celsiq; Dominator Poli,
Quocunq; placuit, nulla est parendi mora,
Adsum impiger.

Ex Seneca Epictetus in suo Enchiridio cap.7
& 78. In quouis incepto (ait) hæc optanda sunt
Duc me, ô Iupiter (Deus) & tu fatum (voluntas
prouidentia Dei) eò, quo à vobis sum destinatus
sequar enim alacriter. Quid hoc est aliud, quam
quod nos quotidie oramus. Fiat voluntas tua
sicut in cœlo, & in terra?

93. GENIO SEV ANGELO BONO PA-RENDVM.) Plato autumauit, singulis homini-bus in vita agenda testes & custodes singulos addi-tos, & prudentis, sapientisque hominis esse, a quæcunq; vel agenda vel metienda animum suum formare, & scire debere, nihil præ custode suo, ne intra animum, nec foris esse secreti, quin omni testis ille, & custos prædictus curiosè participet omnia visat, omnia intelligat, in ipsis penitissim mentibus vice conscientiæ diuersetur. Hic (Ge-nius seu angelus bonus) prorsus custos, singularis Præfectus, domesticus speculator, proprius cura-tor, intimus cognitor, assiduus obseruator, indi-uiduus arbiter, inseperabilis testis, malorum im-probator, bonorum probator, si ritè animaduer-tatur, sedulo cognoscatur, religiosè iustitiâ & in-nocentiâ colatur, in rebus incertis prospector, in dubijs promotor, in periculosis Tutator, egenis opitulator erit, qui tibi queat, tum in somnis, tum in

ſignis, tum etiam fortaſſis coràm, cum vſus po-
ulat, mala aueruncare, bona proſperare, humilia
blimare, nutantia fulcire, obſcura clarare, ſe-
nda regere, aduerſa corrigere. Hæc ferè
l verbum ex Apuleio in d. lib. de Deo Socra-
s, in quo omnino Platonicus eſt. Platonem
ero, vt multa alia, quæ diuinitatem ſapiunt,
ade diuinus merito appellatur, ſic hanc quoque
ognitionem, De angelis, ſeu bonis Genijs, ex
bris Moſaicis & Propheticis hauſiſſe & didiciſſe,
lus quam veriſimile eſt. In confeſſo enim eſt,
latonem, poſtquam myſterioſa dogmata Py-
hagorica in illa Italiæ parte, quæ olim magna
ræcia, pòſt & etiam nunc Calabria vocatur, di-
iciſſet, inde in Ægyptum tranſmiſiſſe, vbi cum
atibus ſeu ſacerdotibus Memphiticis, & Hiero-
olitanis diu multumque conuerſatus, non ſolum
e Philoſophicis & Naturalibus, ſed etiam de Deo
& diuinis multa didicit, & ad Græcas ſcholas ſecum
ſportauit. Quis enim omnium hominum homini
verba ſunt Lipſij hac ipſa de re agentis, in lib. 1.
Phiſiologiæ cap. 19. in fine) illa, quæ Plato de Deo,
de Angelis, & alijs diuinis ſcripſit, ſuggeſſiſſet, aut
uggerere potuiſſet, ſacrorum noſtrorum arcanis
ſic alludentia & vicina? Creditur Plato in prædi-
cta Ægyptiaca peregrinatione ſacra Biblia legiſſe,
& ex Ieremia Propheta, qui plus minus annis 220.

ante ipſum ibi aliquot ſupra quadraginta annos, v
ram de Deo & diuinis doctrinam tradidit, & p
ſe reliquit, illa quæ paulo ante ex libris Moſaicis e
pſalmis Dauidicis relata ſunt, didiciſſe, & in libr
ſuos retuliſſe.

De Angelis ſic habet textus Moſaicus, Exod
c. 23. Ecce ego mitto angelum meum, qui præc
dat te, & cuſtodiat in via, & introducat in locum
quem paraui.

Et pſalmo. 90. Angelis ſuis (ait Regius pro
pheta) mandaui de te, vt cuſtodiant te in omnib
vijs tuis.

94. VIRTVS LABORE COMPARAN
DA.) Heſiodus.

Τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ᾽ αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν γ᾽, εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηιδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα. hoc eſt.
Ante virtutem vero ſudorem Dij poſuerunt
Immortales: longa vero & ardua via eſt ad ipſam
Primumq; aſpera: vbi vero ad ſum̃um ventũ fuerit
Facilis deinceps eſt, quantumuis difficilis fuerit.

Lucilius ita:

Virtutem voluere Dij ſudore parari,
Arduus eſt ad eam, longusq; per ardua tractus,
Qui primùm eſt aſper: ſed vbi alta cacumina tangis,
Fit facilis, quæ dura prius fuit inclyta virtus.

ἰσχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.
laborent necesse est ijs, qui fortunati esse volunt.
Menander.

95. ANIMVS INDVRANDVS.) Indurandus est animus, & à blandimentis voluptatum longe abstrahendus. Sen. ep. 52.

Nihil pulchrius consuetudine, quâ quis die consummato, & ad quietem nocturnam se recipiens, animum suum ita examinat: Quod malum tuum hodie sanasti? cui vitio obstitisti? qua parte melior es? Sen. lib. 3. de ira, de Sextio hoc referens & commendans.

96. VERVM ET FALSVM GAVDIVM.) Vt Iustum pro Vero, ita vicissim Verum pro Iusto; tam à poëtis, quam ab alijs authoribus vsurpari, Doctissimus Pater Iacobus Pontanus lib. 12. Æneid. ante nu. 695. ostendit, Augustanæ Editionis.

Vera virtus gaudium præstat perpetuum & securum: si, quod obstat, nubium modo interuenit, quæ infra feruntur, nec vnquam diem vincunt.

Quod verum & vnicum sit gaudium hominis sapientîs, quod item falsum viri stulti, pete ex Sen. Ep. 59. & ex Lipsij Manuduc. lib. 3. ca. 5. & præcitato patre Pontano ad illud Virgilij. lib. 6. Æneid.
Atq; vt supremam falsa inter gaudia noctem
Egerimus nosti.

Item ad illud eiusdem Virgilij, Mala mentis gaudia.

Sicut verum ex virtutum, sic falsum gaudiu[m] ex vitiorum conscientia nascitur. Multum eni[m] refrænat hominis conscientiam, si credamus n[os] in conspectu Dei viuere: si non tantum quæ g[e]runtur, videri de super, sed etiam, quæ cogitam[us] & loquimur, videri à Deo sentiamus. Lactant. [de] ira Dei. ca. 1.

97. POENITENTIA.) Subinde consider[a] quam pulchra res sit consummare vitam ante mo[r]tem; deinde expectare aliquam temporis sui pa[r]tem. Sen. ep. 32.

Improbarum voluptatum, etiam post illa[s] pœnitentia est. Sen. ep. 27.

Corpusculum hoc vanas suggerit voluptate[s] breues pœnitendas, & nisi magna moderation[e] temperentur, in contrarium ituras. Sen. ep. 23.

Metanæa perpetua comes occasionis oblata[e] sed neglectæ. Hæc Metanæa, quæ se Deam fingit ita de se gloriatur.

Sum Dea, quæ facti, non factiq; exigo pœnas,
Nempe vt pœniteat, sic Metanæa vocor.

Vide Erasmum in prouerbio. nosce te ipsum.

99. TARDA RESIPISCENTIA.) Vti[nam] nam de vita beata non in conspectu mortis agere[mus]. Sen. ep. 68.

Nam qui peccatum moriens dimittit, & ipsa

serum tempus differt admissa fateri,
Non tam dimittit, quam dimittatur ab ipsis.

Alcimus Poëta.

Sero animus ad periculorum patientiam post pericula instruitur: non putaui hoc futurum: nunquam hoc euenturum credidissem: quare autem non? Cuiuis potest accidere, quod cuiquam potest. Sen. de tranquill. vitæ.

Serum est cauendi tempus in medijs malis, Sen. in Thyeste.

Hoc tibi citra diem mortis præsta, vt moriantur ante te vitia. Sen. ep. 27.

99. SENECTVS ELEMENTARIA.) Qui in primis florentis ætatis suæ annis, quando crines flauescunt, caro nitescit eburnea, oculorum gemmis facies rosea decoratur, valetudo corporis vires subministrat, & ætas iuuenilis longioris vitæ spacium repromittit: quando viget ratio, vigent etiam corporis sensus, visus acutior, auditus promptior, incessus rectior, vultus iucundior: qui in hac (inquam) ætate se domant, & Deo sociant, tales offerunt Deo hostiam viuentem & immaculatam. Audiat hæc senûm sera conuersio, quibus ex defectu senectutis aures obturantur, oculi turbantur, ipsi in se deficiunt. Hi non offerunt agnum immaculatum, sed, vt ita dicam, porcum cruentatum. Hugo de S. Victore.

Turpis & ridicula res eſt elementarius ſen[ex] hoc eſt, primum incipiens diſcere: iuueni para[n]dum eſt, quod ad vitam beatam pertinet, ſeni vte[n]dum. Sen. ep. 36.

Male viuunt, qui ſemper viuere incipiun[t]: quidam viuere tunc incipiunt, cum deſinendum eſt: quidam ante viuere deſierunt, quam incip[e]rent. Sen. ep. 23.

Fœda eſt virorum leuitas, quotidie noua vi[tæ] fundamenta ponentium, nouas etiam ſpes incho[]antium. Quid turpius eſt, quam ſenex viuere i[n]cipens? Sen. ep. 13.

Satis multum temporis ſparſimus, incipiam[us] in ſenectute vaſa coligere. Sen. ep. 19.

100. AGNOSCE: DOLE: EMENDA. Symbolum eſt Sereniſſimi, optimi & religioſiſſim[i] Ducis Wilhelmi Quinti; qui poſtquam vtramqu[e] Bauariam, ab anno 1579. vſque ad annum 9[8] ſingulari prudentia & fœlicitate gubernauit, diue[r]ſis templis & collegijs religioſorum, Viduarum, Virginum, Orphanorum, aliorumque pauperum domibus ex ædificatis & fundatis, abdicato guber[]nandi onere, eodemque in Sereniſſimum Maximi[]lianum, tali patre digniſſimum filium, inter quinq[ue] natu maximum, paternarum Virtutum omnium, præſertim Religionis & Iuſtitiæ (quæ propria ſun[t] Principum ornamenta) æmulum & ardentiſſimun[]

imita-

[im]itatorem, non ſolum conſentientibus, ſed etiam [a]pplaudentibus ampliſſimæ patriæ Statibus, tranſ[it]o, ſecutus exempla multorum Regum, Princi[pu]m, aliorumque magnorum & piorum ſapien[tu]mque virorum, vitam beatam in hoc mundo me[di]cantium, relictis omnibus impedimentis & re[nu]nciatis diuitijs officijs & voluptatibus, hoc vnũ [a]d ſummam vſq;, quà hodieque pijſſimus iſte Prin[ce]ps viget, ætatem egit, & adhuc agit, vt viuere [d]iat & mori, vt in ſimili loquitur Seneca de vitæ [b]reuitate.

101. APVM INDVSTRIA.) Debemus imi[ta]ri apes, quæ vagantur, & flores ad mel faciendum [i]doneos carpunt, deinde quidquid attulêre, di[s]ponunt, ac per fauos digerunt. Sen. ep. 84.

102. FORMICÆ PRVDENTIA.) Vade ad [f]ormicam, ô piger, & conſidera vias eius, & diſce [ſ]apientiam, quæ cum non habeat ducem. nec præ[c]eptorem, nec principem, parat in æſtate cibum [ſ]ibi & congregat in meſſe, quod comedat, prouerb. [c]. 6. & 30.

Qui congregat in meſſe, filius ſapiens eſt, qui [a]utem ſtertit æſtate, filius confuſionis. prouerb. [c]a. 10.

103. Nihil æquè mirandum, quam cum homi[n]es & cupiunt optime viuere, & ſciant non alia re, quam animo viui, nec fieri poſſe, quin, ſi optime

viuas, animus colendus ſit, tamen animum ſu
non colant. Apuleius de Deo Socratis.

104. REGNVM COELORVM.) Prim
quærite regnum Dei, & omnia adiicientur vo
Matth. 6.

Res optimas non magno parabiles ſugere, d
mentia eſt. Sen. ep. 5.

Sapiens non amat diuitias, ſed mauult, n
in animam illam Gazam, ſed in domum recip
non reſpuit poſſeſſas diuitias, ſed contemnit. Se
de vitæ breuit. Diuitiæ ſi affluunt, nolite cor a
ponere. Pſal. 61.

Vt æterna cœleſtis theſauri præmia capere p
ſimus, quam primum amittendæ ſunt huius pr
ſentis vitæ illicibiles voluptates, quæ animas h
minum pernicioſiſſima ſuauitate deliniunt. L
ctant. lib. 7. ca. 27.

105. STVLTA MEMORIA.) Stulte, quid t
bi prodeſt memoria iſta, quam poſt mortem hic r
linquis, ſi, vbi es, torqueris, vbi non es, laudari
Chryſoſt.

Quæ ſtultitia eſt, illic relinquere theſauros, v
de exiturus es, & illuc non præmittere, quo ituru
es? Illic ergo ſubſtantiam tuam colloca, vbi patria
habes perpetuam. Chryſoſt.

Οἷά ἐςι τὰ τῶν κακοδαιμόνων πράγματα?

O qualia ſunt infelicium & miſerorum homi
num ſtudia? Lucian. in Charon,

Gens fine confilio & fine prudentia, vtinam erent & intelligerent, & nouiſſima prouiderent: ominus iudicabit populum ſuum. Deut. 32.

106. Notvs Deo.) Deo cogniti ſunt illi, orum nomina, vt electorum, in libro vitæ, vel entium vel iuſtorum ſunt deſcripta, de quibus odi. ca. 20. Ioſue. ca. 10. 2. Regum ca. 1. Pſal. 8. ad Philipp. ca. 4. in Apocal. Ioan. ca. 3. 20. 21.

107. Notvs Sibi.) Per notionem ſui ſius proximo itinere ad beatitatem veram, tam mporariam, quam æternam perueniri, integris actatibus ſuper illud, γνῶθι σεαυτὸν, Noſce te ſum, docemur. Macrob. in Somn. Scip. lib. 1. 9, ex Iuuenal. De cœlo (inquit) deſcendit γνῶθι αυτὸν. Videatur Eraſmus in prouerb. Noſce te ſum: vbi inter reliqua ſcitu digniſſima, etiam hoc onet, nihil eſſe difficilius, quam noſce ſeipſum, c nihil facilius, quam alios admonere ſeu repre endere. Collectis ab Eraſmo adde Epiſtolam Se ecæ. 50. vbi de Harpaſte, vxoris ſuæ fatua agit, uum ſibi quemque fatuum eſſe demonſtrans. Vi deatur & Lipſius lib. 3 cap. 3. Phiſiologiæ, vbi co gnitionem, ſicut etiam ignorantiam ſui, circa tria erſari ex Platone docet, Nimirum circa opes, & honores: circa corpus: & circa animam.

108. Mors

108. MORS IMPIORVM.) Qui ſe vitijs
ſceleribus contaminauerit, voluptatique ſeruierit,
is damnatus æternam luet pœnam. Cicero alle-
tus à Lactant. lib. 7. c. 10. vbi de duabus, quæ ho-
mini propoſitæ ſunt, vijs, quarum altera eſt animi,
altera corporis, & de duabus mortibus, quarum vna
pertineat ad corpus, altera ad animam.
Καὶ γὰρ καθ' ᾅδου δύο τρίβους νομίζεται:
Μίαν δικαίων, χ' ἑτέραν τῶν ἀδικαίων. Hoc eſt,
Nam ad inferos (intellige poſt mortem) duæ ſunt
Viæ: vna iuſtorum, altera iniuſtorum. Phocylid.

Vide ſuperius ad verbum PRÆDESTINAT.
nu. 77.

Illi mors grauis incubat,
Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur ſibi. Horat.

Scimus vt impios
Titanas, immanemque Turmam
Fulmine ſuſtulerit caduco. Horat.

109. IVGVM DOMINI.) Tollite iugum
meum ſuper vos: iugum enim meum ſuaue eſt, &
onus meum leue. Matth. 11.

Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie,
non ſupra te eſt, neque procul poſitum. Deut. c. 3

Omnium virtutum tutela facilior eſt: vitia
magno coluntur. Sen. de ira l. 2.

110. OMNIA CVM DEO.) Omnia poſſum in
eo, qui me confortat, S. Paulus ad Phil. 4. No

Non eſt difficile præceptis Dei obedire, ſi vo-
tas adſit. S. Hilarius.

Qui voluntati Deorum paret, hunc Dij ipſi
cipuè exaudiunt. Homer.

11. ARBITRII LIBERTAS.) Appetitus
s ſub te eſt, & tu dominaberis illi. Gen. c, 3.
A recta ratione, quæ eſt anima omnium legum,
Erit autem lex: diſtinct. 4.) alienum eſt, legem
itam eſſe ei, qui obſequium legi debitum non
eat in ſua poteſtate: & rurſum, quomodo com-
natio mortis transgreſſioni legis adſcribetur, ſi
n & contemptus legis in arbitrij libertatem ho-
ni deputabitur? Tertull. aduerſus Marcionem
. 2, ante nu. 5. vide ſuperius in verbo. Prædeſti-
tio. num. 77.

Manet ergo mortalibus intemerata arbitrij
ertas, vnde nec iniquæ ſunt leges, ſicut diuinæ,
& humanæ, quæ ſolutis omni neceſſitate volun-
tibus pœnas præmiumque proponunt. Boëtius
. 5. de conſolatione. proſa vltima, ſub finem.
de quæ ſuperius ex Tertulliano nu. 20. & inferius
. 118. allegata ſunt.

112. RELIGIO.) εὐχῆς δικαίας οὐκ ἀνήκοος
ὸς. Ad iuſtas præces non obſurdeſcit Deus.
μη δικαία καὶ θεὸς συλλαμβάνει.
onatum iuſtum etiam Deus adiuuat. Menand.
ὸν σέβου, καὶ πάντα πράξεις εὐθέως.

Deum

Deum cole, & omnia tibi proſpere ſuccedent.
Idem Menand.

Nulli ſunt tam feri, & ſui iuris affectus, vt n
diſciplinà domentur: Quodcunque ſibi impera
nimus, obtinuit: Vino quidam, alij Venere, q
dam omni humore interdixêre corporibus. Sen.
ira lib. 2.

Nihil eſt difficile, cuius ſibi ipſa mens patie
tiam indicit. Seneca.

Vim temperatam Dij quoque prouehunt
in maius: ijdem odêre vires
Omne nefas animo mouentes. Horat.

113. PIETAS AD OMNIA VTILIS.) A
omnia vtilis eſt pietas, promiſſionem habens vi
quæ nunc eſt, & futuræ. 1. Tim. c. 4.

Tunc (intellige, quando ante ibit faciem tua
iuſtitia tua) inuocabis, & dominus exaudiet, & r
nabit, & dicet: Ecce adſum. Eſa. 58.

Non ſunt Dij faſtidioſi, non inuidi, admittun
& aſcendentibus manus porrigunt.

Miraris homines ad Deos ire? Deus ad hom
nes venit. Nulla ſine Deo mens bona eſt. Sen.

Nullus diuina ſorte infortunatus nimium tr
ſtetur: forſan enim naſcituri boni occaſio fuerit
Menand.

Non triſtabit iuſtum, quicquid illi acciderit
impij autem replebuntur malo. Prouerb. ca. 12.

Con

...siliat diuos pietas & Tartara vincit. Orph.

...Iustæ humilitatis precio, inæstimabilem vi...a diuinæ prouidentiæ promeremur. Boet. prof. ...b. 5. sub fin.

...14. ANIMALIS HOMO.) Animalis homo non ...cipit illa, quæ sunt spiritus Dei. 1. Cor. 2.

...Animales homines verè sunt illi, qui à Tertul...o, & alijs Psychici nominantur, quorum reli...i studio carnis constabat, nimirum in πολυγαμίᾳ, ...ολυφαγίᾳ: hoc est, in multiuorantia & multinu...tia. Peruersi difficile corriguntur. Eccles. 1.

...115. ÆTERNITAS INCOMPARABILIS.) ...lle anni ante oculos domini, tanquam dies he...rna, quæ præterijt. ps. 89. Vide plura superius in ...bo, Vita breuis, nu. 5.

...Existimo, quod non sunt condignæ passiones ...ius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabi...r in nobis. Rom. 8.

...116. VITA ÆTERNA.) Melior est dies vna ...atrijs tuis super millia. Elegi electus esse in domo ...i mei magis, quam habitare in tabernaculis pec...corum. Psal. 82.

...117. LONGÆVITAS ANIMALIVM.) ...ristoteli cum rerum natura exigenti (hoc est, ...postulanti) minime conueniens sapienti viro lis ..., illam animantibus tantum indulsisse, vt illa vel ...na sæcula edurent, homini vero in tam multa &

magna

magna genito, tanto citeriorem terminum sta[t]
Sen. de vitæ breuit. c. 1. vbi Lipſ. plura allegat. p[ræ]ſertim Auſon. Edyll. 18. de ætate.

Quæ fuerint cauſſæ longæuitatis Patrum pr[io]ris mundi (puta ante diluuium Noëticum & po[st])
& breuitatis vitæ ſubſecutis temporibus, quib[us] ſumma ætas hominum ad annos 120. æſtimata e[st],
videat, qui volet, Auguſtinum Torniellum in A[n]nal. mundi. Anno 1656. fol. 94. Vide ſuperiu[s] nu. 35.

118. ANIMA HOMINIS.) Animam i[m]mortalem eſſe, cum id à quo auulſa eſt, (quaſi pa[rs] à toto) ſit immortale, Pythagoras docebat, ref[e]rente Laërtio inter dogmata Pythagorica.

Hominem ortum eſſe ad mundum conten[tem]plandum & mirandum, nullo modo perfectu[m], ſed particulam perfecti eſſe. Cicero lib. 2. de Natu[ra] Deorum ſcripſit.

Lactantius lib. 7. c. 6. Idcirco (inquit) Mu[n]dus factus, vt naſcamur: ideo naſcimur, vt agn[o]ſcamus factorem Mundi, & noſtri, DEVM: ide[o] agnoſcimus vt colamus, & immortalitatem pr[o] mercede laborum capiamus.

Inter bonos viros & Deum amicitia eſt, con[ci]liante virtute: Seneca de prouidentia.

Horatius particulam diuinæ auræ vocat: Se[neca] non vno, ſed pluribus in locis partem Dei, &

diui

uini ſpiritus diſperſam in corpore, Videatur Lipſius, ex ſacris & profanis ſcriptoribus hac de re diſſertans, De Conſtantia lib. 1. ca. 5. & phiſiolo. lib. ca. 8.

Tertullianus definit animam flatu Dei natam, immortalem, allegatus ſuperius. nu. 20.

Quo ſenſu vel intellectu anima hominis à poë & philoſophis nonnullis, præſertim ab Horatio Seneca, & ante hos, à Pythagora, pars ſeu particula quædam diuini ſpiritus vel auræ dicatur, pendum eſt ex Tertulliani lib. 2. aduerſus Marcionem. c. 9. & in lib. de anima, ca. 11. & vtrobique dendus Iacobus Pamelius, commentator Tertulliani, nimirum non quaſi anima hominis pars ſit materiæ & ſubſtantiæ diuinæ, quod Hermogenes quidam alij Hæretici contenderunt, ſed quod anima Dei flatu nata, ſicut ex aura aurula quædam ritur, ſic ex afflatu illo, de quo Gen: ca. 2. operationes quædam diuinæ perrationem, quà homo omnibus alijs animantibus antecellit, præſtentur.

119. HOMO IMAGO ET SIMILITVDO DEI.) Quam variè & diuersè hæc verba ex Gen. c. 2. à Doctoribus explicentur, videre eſt apud P. Pererium lib. 4. De creatione hominis, Quæſt. 1. folio Colonienſis editionis. 163. nu. 35. vſque ad 40. vbi ſex proprietates, quæ ex imagine & ſimilitudine Dei cum hominibus communicatæ ſint,

commemorat, quarum prima est, quod animu
noster incorporeus est & indiuiduus; 2. quod im
mortalis. 3. quod intellectu, voluntate, & memo
ria præditus est. 4. Quod libro arbitrio pollet. 5.
Quod capax est supremæ virtutis, diuinæ gratiæ si
fælicitatis æternæ, quæ est in clara Visione Dei co
locata: 6. Quod cunctis animantibus non solu
dignitate præcellit, sed etiam potestate dominatu.
Hæc P. Pererius.

Nihil est Deo similius, quam vir animo perf
fecté bonus, qui tam hominibus cæteris antecelli
quam ipse à Dijs immortalibus distat. Apuleiu
De Deo Socratis.

Semina in corporibus humanis diuina spar
sunt, quæ si bonus cultor excipit, similes origi
prodeunt fructus, & pares his, ex quibus orti sun
surgunt. Seneca. Ep. 73.

120. MORS PIORVM.) Beati mortui, qu
in Domino moriuntur. Apocal. c. 17.

Mors optanda Bonis, requies ea certa laborum.
Homerus.

Nemo lugendam mortem censet, quam im
mortalitas sequitur. Seneca.

Dies ille, quem tanquam extremum reformi
das, æterni natalis est. Seneca. Ep. 102.

Mors miseriarum finis: contra iniurias vitæ
beneficium mortis habendum: Cogita quantum
bon

boni mors opportuna habeat: quam multis diutius vixisse nocuerit. Seneca in consol. ad Marciam. c. 20.

Placet prudentibus non cum corpore extingui magnas animas, sed placidè quiescere. Tacitus.

121. MORS BONIS NON METVENDA.)

Effice tibi mortem cogitatione familiarem, vt cum sors tulerit, possis ei obuiam ire. Seneca.

Venientem mortem nemo hilaris excipit, nisi qui se ad illam diu composuit. Sen.

Incorrupti voluptatibus nec mortem horremus, nec Deos: scimus mortem malum non esse, Deos malos non esse. Sen. ep. 76.

Mors perfugium ærumnosæ vitæ: senescentes annos cum rugis, flores mortis cogita: mortem fructum quietis. Mors requies ærumnarum in luctu atque miserijs, cuncta mortalium mala dissoluit.

Quando annis in senectutem vergentibus appropinquare cernis illum diem, quo tibi ex hac vita sit migrandum, cogita, quam purus abscedas, quam innocens ad iudicem venias. Lact. l. 7. ca. vlt.

122. ANIMARVM IN COELVM REDITVS.)

Animus morientis, vnde exijt, redit. Animus maiore sui parte illic est, vnde descendit hæret semper origini suæ. Seneca. ep. 41.

Scit quò iturus sit animus viri boni, qui, vnde venit, meminit. Sen. ad Helui. in consol.

Animus ex cœlesti spiritu descendit, Ibidem.

Æquo animo debet rediturus exire. Sen. ep. 3
Nemo mortem hilaris excipit, nisi qui se ad ea diu composuerit. Ptolomæus.

123. Sus Lota.) Contigit illis illud ve prouerbium: Canis reuersus ad vomitum, & sus lo ta ad volutabrum luti. Epistola. 2. Petri in fin.

124. Canis Ad Vomitum.) Sicut cani qui reuertitur ad vomitum suum : sic imprudens qui iterat stultitiam suam. prouerb. 26.

125. Peccata Mortifera.) Per pec catum mors intrauit in mundum. Genes. 2. Paulu ad Romanos. 5. & 6.

Peccatum pabulum mortis, Lactantius de ver sapientia lib. 4. c. 25. appellat.

126. Tityonis Iecur Immortale.) Per vulturem, immortale iecur Tityonis assidue tundentem, intelligi voluerunt veteres, tormenta malæ conscientiæ, obnoxia flagitio viscera interiora rimantis, & ipsa vitalia indefessà admissi sceleris admonitione laniantis, tanquam fibris nascentibus inhærendo, nec vlla sibi miseratione parcentis. Macrob. in Som. Scip. lib. 1. c. 10.

Συνείδησις πλήττει τὴν ψυχήν.

Conscientia est, quæ plagas animo infert. Menand.

Secura mens, quasi iuge conuiuium. prouerb. ca. 15.

Videatur Eras. in prouerb. Conscientia mille testes.

Conscia mens, vt cuiq; sua est, ita concipit intra
Pectora, pro facto spemq; metumq; suo. Ouid.

127. SISYPHI SAXVM.) Saxum ingens voluere, in efficacibus laboriosisque conatibus vitam terere; atram silicem, lapsuram semper & cadenti similem, illorum capitibus imminere, veteres significare voluerunt, qui officia, vel potestates, vel functiones affectârunt, & consecuti sunt, viribus ipsorum impares, qui nunquam sine timore viuunt, ad quos allusisse videtur Virg. 6. Æneid.

Hinc metuunt, cupiuntq;, dolent, gaudentq;, nec auras
Respiciunt, clausæ tenebris & carcere cæco.

128. POMA ET AQVÆ TANTALI.) Quo magis magisque acquirendi desiderium cogit præsentem copiam non videre, qui in affluentia inopes, egestatis mala in vbertate patiuntur, nescientes parta respicere, dum egent habendis. Hi sunt illi, quos Tantali epulis ante ora positis cruciari, fame & inedia tabescere veteres poëtæ finxerunt. Macrob. in Som. Scip. lib. 1. ca. 10.

129. PLANCTVS MALE MORTVORVM.) Quando suà spe se falsos esse impij senserint, tum illud, Eheu, frequens in ore, pariter & heu, & hui mihi. Lucian. in Charonte.

130. CHAOS INTER BEATOS ET DAMNATOS.) Est inter nos & vos (beatos & damna-

tos) chaos magnum firmatum, vt hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque indè huc transire. Luc. 16.

Quod si ab initio homines perpenderent, mortales se esse, & posteaquam paululum temporis in vita fuerint peregrinati, hinc relictis terrenis rebus omnibus, velut è somno migraturos, fortasse & prudentius & circumspectius vitam ducerent, & cum moriendum esset, minus angerentur. Luci. in Char.

131. POENÆ INFERNALES ÆTERNÆ.) Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non morietur. Es. 66. Mar. 9.

In die iudicij visitabit illos: dabit enim ignem & vermes in carne eorum, vt vrantur & sentiant in æternum. Iudith. c. 16. In diebus illis quærent homines mortem & non inuenient eam, & desiderabunt mori, & fugiet mors ab illis. Apoc. 9.

Dicent damnati montibus & petris: Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum. Apoc. ca. 6.

132. SPIRITVS CVM CARNE LVCTA.) Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. ad Rom. 7. sub finem.

Caro concupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnem. Hæc enim sibi inuicem aduersantur, vt non, quæcunq; vultis, illa faciatis, ad Gal. 5.

De

De aſſidua velitatione partium hominis, quæ duæ ſunt, RATIO ET OPINIO, vide pulchra & lectu non minus iucunda, quam vtilia, apud Lipſiũ, De conſtant. lib. 1. c. 5. vbi qualiter RATIO, tanquam nobilior pars animæ, OPINIO corpori, diſcordi quadam concordia imperet, declarat.

133. MISERICORDIA SEVERITATI PRÆFERENDA.) Melior eſt miſericordia tua ſuper vitas, labia mea laudabunt te. Pſ. 62.

Ægyptij imaginẽ optimi principis tali Hieroglyphico exprimebant, vt ſceptrũ in manu teneret, in cuius ima parte caput hippodami, ferociſſimi animalis, in ſum̃itate caput Ciconiæ, auis manſuetiſſimæ repręſentaretur: hoc miſericordiã, illo iuſtitiam Regi com̃endatam eſſe debere ſignificare volentes: clementiæ tamẽ ſeu miſericordiæ primas deberi.

134. AD DEVM IN ADVERSIS RECVRRENDVM.) Ad Chriſtum dominum in nauicula (Petri) dormientem, exorta valida tempeſtate acceſſerunt diſcipuli, qui cũ ipſo in nauicula erant, excitantesq; eum dixerunt, domine ſalua nos, perimus. Matth. 8.

Pleniſſimi ſunt libri & hiſtoriæ, ſacræ & profanæ, exemplis & præceptis ad Deum in neceſſitatib⁹ per preces & obſecrationes publicas & priuatas recurrendum eſſe. Ad Dominum cum tribularer, clamaui, & exaudiuit me. Pſ. 92. & mille alijs locis pſalmor. & prophetarum.

Vide ſupra ad nu. 92. ex Sen. & Epict. allegata.

QVESTVS PVBLICI.

De vitioſo horum temporum ſtatu, ſuper illud. Io. 1. c. 5.

TOTVS MVNDVS IN MALIGNO POSITVS EST.

OPtima virtutum omnium, & aſſequendarum & conſeruandarum ratio eſt, ſi (teſte Tertulliano in libro de pudicitia, in principio) natura præſtruxerit, ſi diſciplina perſuaſerit, ſi cenſura compreſſerit. Siquidem omne animi bonum, aut naſcitur, aut eruditur, aut cogitur: ſed vt mala magis vincant, quæ vltimorum temporum ratio eſt, bona iam non naſci licet, ita corrupta ſunt ſemina: nec erudiri, ita deſerta ſunt optimarum rerum ſtudia: nec cogi, ita exarmata ſunt iura.

De

De vitiosissimo horum temporum statu.

ÆTas parentum nequior
Auis, nepotes protulit
Nos nequiores, posthumos
Datura mox nequissimos.
Qui sic? an instar corporis
Effœti, & annis obsiti,
Mundus senectâ deficit,
Vigoris expers pristini?
Natura quod non præstruat,
Nec ars sequens persuadeat,
Censura quod non corrigat,
Fons hic malorum creditur.
Bonum omne nempe, aut nascitur,
Domi forisué addiscitur,
Aut in foro per Iudicis
Iustum rigorem cogitur.
Natura cum corrupta sit,
Et disciplinæ langueant,
Leges sepultæ dormiant,
Quæ spes bonæ Reipublicæ?

Mens principum caligine
Percussa passim maximà,
Annis, & vsu exercitis
Non obsecundant Patribus.

Iuuenum procax audacia,
Ad gratiam loquentium,
Et vana collaudantium,
Libitum licere Prædicat.

Quis Christiani dogmatis
Sensus, quid Æquum, quid Bonum,
Iustæq; leges postulent,
Se scire iactant singuli.

Qui quod scit, actu comprobet,
Deiq; amore & proximi
Amet bonum, malumq; abhorreat,
Cygno nigro est simillimus.

Qualis fame latrantium
Rabies luporum dissipat
Greges bidentum, deuorans
Captas hiante gutture;

Aut vultures pernicibus
Alis columbas insequi
Campis solent patentibus,

Pren-

Prensasq; plumis exuunt;
Sic gens feris immitior,
In sanctitate nobiles
Sæuit viros, & fœminas,
Stygio furore percita.
Festos dies Catholicæ
Ecclesiæ prudentiâ
Iustis Kalendis additos
Violat profanis actibus.
Mysterium quo maximo
Aræ imbuuntur hostijs
Ipsum Deum ex bibentibus,
Abominantes insputunt.
Summum sacrorum Præsidem,
Christi & Petri Vicarium,
Auctoritas cui clauium
Cælestis aulæ credita est,
Linguis veneno pessimo
Tinctis, pudere nescijs,
Et veritatis hostibus
Incessit, vrit, impetit.
Sic Antichristo publicam
Sternens viam, cui proximo

Per atheiſmum ianuas,
Valuaſq; apertas porrigit.
Quæ, prô dolor, quæ tempora
Nos implicant? ad vltimam
Ventum eſt malorum lineam,
Nutant polorum cardines.
Rerum Parens ter Maxime,
Cui cuncta parent, & patent,
Da, ne ruinæ proximos
Nos imparatos obruant.
A criminum contagio
Puros, & innocentiæ
Nos reſtitutos protege,
Ne mors relapſos occupet.
Tu tu interim Sanctiſſimi
Laudem tuere nominis,
Quod cœlites, quod inferi,
Quod adorat terra, & omnia.
Quid enim feras, & longius
Patiaris inſolentias
Hominum ſub imo pectore
Dicentium: Non eſt Deus?
Qui proſperis ſucceſſibus

Proteruiores in dies,
Sanctos tuos blasphemijs,
Et nos premunt calumnijs?
Quousq; facta publicis
Exasperant conuicijs?
Et gloriantur pessimis
Peruersi in actionibus?
An instar ignis omnia
Passim uorantis in tuos
Nullo vicissim territi
Metu vltionis sæuient?
Sic continentur auribus,
Oculisq; captus, sustines
Tantis tuos iniurijs
Impune diuexarier?
Cur dexteræ potentiam
Tandem tuæ non exeris,
Rerum potens, & vnico
Nutu gubernans omnia?
Te vidit orbis hostium
Semper tuorum vindicem,
Qui te lacessere impijs,
Non desiêre vocibus.

Testis Pharon Ægyptius,
Quem persequentem hostiliter
Lectos tibi Abrahamidas
Vndæ obruerunt æquoris.
Testis ferox Sennacharib,
Qui Sanctæ ad vrbis mœnia
Percussus ense Archangeli
Turpi fuga dilapsus est.
Testis Syrus, cui fœmina
Vino sepulto & crapulà
Caput abstulit ceruicibus,
Sic liberans Bethuliam.
Furijs nihil minoribus
Tuæ minax Ecclesiæ
Bellona sæuit HÆRESIS,
Inimica paci publicæ.
In hanc tuæ iracundiæ
Torque, retorque fulmina,
Donec vagis erroribus
Ad nos recurrat agnitis.
Nostris quidem non impares
Pœnas damus reatibus,
Sed iniquitates abluat

Flu-

Flumen tuæ clementiæ.
Quibus diu te offendimus,
Culpas fatemur, ſed nouæ
Te dante vitæ regulas
Spondemus & præſtabimus.
Nos propter altum dormiens
Cymba in Petræa ſurgere
Non differ: en queîs vndiq;
Circumdamur periculis.
Quos Æolus Iunonijs
Furijs, & iris excitus,
Euros Nothosq; & Africos
Vna ruentes concitet.
Vt lege Fati debito
Latio pios Æneidas
Excludat, & nunquam ſinat
Portum ſalutis tangere.
Hos tu tridente Maximo
Æternitatis præpotens,
Iunone maior & Æolo
Compone fluctus æquoris.
Tot iam tot annis pendimus
Pœnas malorum, ſit ſatis

Tot millibus myriadum
Haustis Stygis voragine.
Gregem pusillum relliquum
Semen piè credentium,
Et rite te colentium
Cur interire indulgeas?
Placatus adsis, & tuæ
Portas reclude gratiæ,
Nos propter hactenus malos
Caussam tuam cur deseras?
Memor tui sis fœderis,
Quo te Petrinæ Ecclesiæ
Non defuturum tristibus
Fidem dedisti casibus.
Quales apri micantium
Rictu timendi dentium,
Tuo rigatam sanguine
Vastare pergunt Vineam.
Quanta hinc & hinc immanitas,
Et vis luporum proxima
Gregis tui magalijs
Diros minetur impetus,
Pastor Pone, & ter Maxime

Vultu

Vultu sereno respice,
Apri arceantur Vineâ,
Lupi tuis ouilibus.
Sic nos procul periculis
Pacis refecti pabulo,
Læti tuas per omnia
Laudes canemus sæcula.

SVPER ILLVD.

OMNE QVOD EST IN MVNDO, CONCVpiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia Vitæ. 1. Ioann. c. 2.

Horreſcunt oculi viſas in imagine laruas,
Et tamen has cæcum pectus amare ſolet.

O Ter quaterq; flebiles,
Et mente læua præditos,
Quos dira temporalium
Rerum cupido ſic habet;
Vt præter eminentiæ
Titulos, opes ſuperfluas,
Et carnis appetentiam,
Nil expetendum cenſeant.
Quid quæris hic ſpectarier,
Vbi meta vitæ tam breuis,
Oblitus ignes Tartari,
Vbi vita Mors perennis eſt?
Quid habendi amore ſordidus,
Arcas metallis optimis
Onerare, villas prædijs
Emptis ſtudes extendere?
Horum nihil poſt funera
Tecum auferes, hæredibus
Nullas agent qui gratias,
Miſer relinques omnia.
Quid ventris appetitibus
Frœnum remittis laxius?
Carnis domet petulantiam,

Potus cibiq; parcitas.
Quod ſuauiter te recreat,
Puncto fatiſcit temporis,
Qui mox ſequuntur anxij
Non eſt dolorum terminus.
O cæca mens mortalium,
Si differentias opum
Cæleſtium à terreſtribus
Saperes, fideq; apprenderes.
Illæ appetuntur ſegnius,
Partas fames non deficit,
Haſce impotenter quærimus,
Iuxta eſt repertas nauſea.
Illæ ſolutis orbibus
Cæleſtibus ſtant integræ,
Hæ fluxiles perennibus
Renes adurunt ignibus.
Quid multa? mundus & omnia
Mundi ruentis gaudia,
Velut vmbra fumi tranſeunt,
Vt bulla ſtagnis innatans.
Facti voluptas reprobi,
Euro fugit velocior,

Pœna

Pœnæ patrati criminis
Finem, modumq; nesciunt.
Hoc illud est Titij iecur
Nouem patens per iugera,
Quod vultur vnco forcipe
Rostri perennis vellicat.
Hæc illa moles Sisyphi
Montis voluta ad verticem,
Mox vnde ad ima denuo
Suo residit pondere.
O si, ter Optime Maxime
Considerationibus
Exerceamur talibus,
Memores diei nouissimi.
Quo te sedente Iudice
Totius orbis gentium,
Iustâ bilance congrua
Sua cuiq; reddes præmia.
Oues ab hædis segregans,
Dicturus his: Vos impij
Æternùm ABITE: Vos meæ
VENITE ciues patriæ.

Sic moribus nos integros,
Scelerumq; puros ſordibus,
Spes ad futuræ gloriam
Vitæ foueret certior.

FINIS.

MONACHII.

Ex formis Nicolai Henrici.

Apud RAPHAELEM SADELERVM
Iconographum Ducalem venalis.

cIɔ Iɔc xix.

Cum facultate ſuperiorum